

Jenny Kallio, Tuuli Lehto ja Veera Lehto

The Volitional Questionnaire (version 4.1) -

Tahdon arviointimenetelmän raakasuomennoksen kehittäminen
tutkimusversioksi

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Toimintaterapeutti (AMK)
Toimintaterapian koulutusohjelma
Opinnäytetyö
25.01.2013

Tekijät Otsikko Sivumäärä Aika	Jenny Kallio, Tuuli Lehto ja Veera Lehto The Volitional Questionnaire (version 4.1) – Tahdon arviointimenetelmän raakasuumennoksen kehittäminen tutkimusversioksi 42 sivua + 9 liitettä 25.01.2013
Tutkinto	Toimintaterapeutti (AMK)
Koulutusohjelma	Toimintaterapian koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Toimintaterapia
Ohjaajat	Lehtori Kaija Kekäläinen Lehtori Sanna Piikki
<p>Opinnäytetyön aiheena on The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän muokkaaminen tutkimusversioksi jo ennestään tehdyn raakasuumennoksen pohjalta. Työ on jatkoa Mirjami Pesosen ja Laura Virtasen opinnäytetyölle (2009) ”Tahdon asia. The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän käyttöönotkokokemuksia Kanta-Hämeen keskussairaalan nuorisopsykiatrian toimintaterapiassa.” Työ tehtiin toimeksiantona ja yhteistyönä Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuttien kanssa. Pyyntö VQ- arviointimenetelmän suomenkielisen version tarpeesta on esitetty ensimmäisen kerran vuonna 2011. Raakasuumennoksen pohjalta teimme ensimmäisen tutkimusversion, jota Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeutit testasivat syksyllä 2012 opiston opiskelijoilla. Testauksesta nousseen palautteen ja kehittämissuhteiden avulla muokkasimme ensimmäisestä tutkimusversiosta toisen tutkimusversion.</p> <p>Opinnäytetyö noudattaa konstruktivisen tutkimuksen periaatteita. Aineistoa kerättiin teema-haastattelun ja kyselylomakkeen avulla, joilla haluttiin selvittää testauksesta nousseita kokemuksia VQ:n käytöstä ja etenkin käyttökelpoisuudesta. Keskuspuiston ammattiopistolta oli prosessissa mukana yhteensä viisi toimintaterapeuttia, jotka testasivat ensimmäistä tutkimusversiota syksyllä 2012, jonka jälkeen he osallistuivat haastatteluun ja täyttivät erilliset kyselylomakkeet. Aineisto analysoitiin käyttäen sekä aineistolähtöistä että teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Haastattelukysymyksiä varten muodostettiin teema-alueet. Tutkimuskysymyksiä kuvaavat teoreettiset peruskäsitteet, joiden alakäsitteitä teema-alueet ovat. Teema-haastattelu litteroitiin, ja yksinkertaistettiin teema-alueiden mukaan. Opinnäytetyön tukena on käytetty Inhimillisen toiminnan mallia ja Suomen Toimintaterapeuttiliiton julkaisemia hyviä arviointikäytäntöjä.</p> <p>Ensimmäisen tutkimusversion testauksesta nousi esille merkittäviä VQ:n käyttökelpoisuuteen liittyviä kehittämissuhteita. Muutoksista ne, jotka pystyttiin tekemään omien resurssien puitteissa, tehtiin suoraan toiseen tutkimusversioon. Osa kehittämissuhteista rajautui omien resurssiemme ulkopuolelle ja johtopäätöksensä on se, että ne vaativat Metropolia Ammattikorkeakoulun jatkoyöstämistä.</p>	
Avainsanat	käyttökelpoisuus, VQ- arviointimenetelmä, tutkimusversio

Authors Title Number of Pages Date	Jenny Kallio, Tuuli Lehto ja Veera Lehto The Volitional Questionnaire (version 4.1) –Development of the first Finnish translation into trial version 42 pages + 9 appendices 25.01.2013
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Occupational Therapy
Specialisation option	Occupational Therapy
Instructors	Kaija Kekäläinen, Senior Lecturer Sanna Piikki, Senior Lecturer
<p>The purpose of this study was to develop the Volitional Questionnaire assessment tool's former Finnish translation into a more usable trial version for the occupational therapists working at Keskuspuisto Vocational College. This study is a further work on Laura Virtanen's and Mirjami Pesonen's thesis (2009) "A Matter of Volition. Experiences of implementation of the Volitional Questionnaire in Occupational Therapy Unit in Kanta-Häme Central Hospital's Adolescent Psychiatry Ward." This thesis was made in cooperation with five occupational therapists working in the ORTON Invalid Foundation's unit of Keskuspuisto Vocational College, Helsinki, Finland. The first request of a usable assessment tool for measuring motivation was expressed in the spring 2011.</p> <p>The thesis follows the principles of constructive research. As for methods, we modified the first trial version of the VQ to base on the former Finnish translation. Our cooperation partner tested the first trial version with their clients in the autumn 2012 and based on the feedback received from the testing, we modified the second trial version of the VQ. We gathered the feedback from occupational therapists using a group theme interview and questionnaires. We analyzed the material using both inductive and deductive content analysis. Questions for the interview were divided into themes. The research questions were described by basic theoretical concepts and the theme areas were categorized as subsets to them. We transcribed the group theme interview and simplified it according to the theme areas.</p> <p>As results of our study, there were many improvements that rose from the first trial version of VQ, such as the structure of the rating forms, rating guidelines and the collaborative use of the manual and rating forms. The improvements that we were able to make were modified into the second trial version. Certain improvements were not included in the second trial version due to our limited resources and expertise.</p> <p>The results lead to the conclusion that the second trial of VQ is usable for our cooperation partner, because it has been developed according to the results from the testing process. Furthermore, it needs to be tested with a wider range of occupational therapists to make it more reliable.</p>	
Keywords	usable, The Volitional Questionnaire, trial version

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tausta	2
2.1	Tarkoitus	2
2.2	Yhteys työelämään	3
2.3	Arviointimenetelmiä käsitteleviä opinnäytetöitä ja tutkimuksia	4
2.4	Nuoria käsitteleviä hankkeita	5
3	The Volitional Questionnaire – Tahdon arviointimenetelmä	6
3.1	Tahdon jatkumo	7
3.2	Arviointi ja pisteytys	7
3.3	VQ-lomakkeet	8
4	Teoreettiset lähtökohdat	8
4.1	Inhimillisen toiminnan malli	8
4.2	Toiminnan Voimaa	10
4.3	Hyvät arviointikäytännöt	10
4.3.1	Arvioinnin toteuttaminen	11
4.3.2	Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto	11
4.3.3	Arvioinnin dokumentointi	11
4.3.4	Arviointitiedon käyttäminen	12
5	Muokausprosessi	12
5.1	Raakasuoennoksen puutteet	12
5.2	Raakasuoennoksen muokausprosessi	13
6	Tutkimusasetelma	19
6.1	Konstruktiivinen tutkimus	20
6.2	Aineistonkeruu – teemahaastattelu	20
6.2.1	Teemojen muodostaminen	21
6.2.2	Haastattelun toteutus	22
6.3	Aineistonkeruu – kyselylomake	22
6.3.1	Kyselylomakkeen toteutus	23
6.4	Aineiston analyysi – teemahaastattelu	23
6.4.1	Litterointi	24
6.4.2	Pelkistäminen	24

6.4.3	Ryhmittely	25
6.4.4	Abstrahointi	25
6.4.5	Aineiston analyysi teoriaohjaavasti	26
6.5	Kyselylomakkeen analysointi	27
7	Tulokset ja Johtopäätökset	27
8	Tutkimuseettinen tarkastelu	33
9	Jatkokehittäminen	35
10	Pohdinta	37
	Lähteet	40

Liitteet

Liite 1. The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän teemahaastattelu

Liite 2. Kyselylomake The Volitional Questionnaire –arviointimenetelmän ensimmäisen tutkimusversion käyttökokemuksista

Liite 3. Saatekirje

Liite 4. Ylä- ja alaluokat - Aineiston analyysi

Liite 5. The Volitional Questionnaire- Lomake A

Liite 6. The Volitional Questionnaire- Lomake B

Liite 7. The Volitional Questionnaire- Lomake C

Liite 8. The Volitional Questionnaire- Neljän osa-alueen ja ympäristön havainnointilomake

Liite 9. The Volitional Questionnaire- Lomake D

1 Johdanto

Toimintaterapia-alalle on tärkeää jatkuva kehittyminen nyky-yhteiskunnan muutosten ja vaatimusten mukaisesti. Näyttöön perustuvaa toimintaterapiaa (Evidence-Based Occupational Therapy), on alettu pitää merkityksellisenä, ja sen rooli jatkuvassa kehityksessä on suuri. Näyttöön perustuvassa toimintaterapiassa hyödynnetään uusinta saatavilla olevaa tutkimustietoa ja tutkimustuloksia asiakkaan terapian suunnittelussa ja toteutuksessa. Näyttöön perustuvan kliinisen käytännön työn kautta taataan laadullisesti parempaa toimintaterapiaa asiakkaille, sekä mahdollistetaan monipuolisempien menetelmien käyttö asiakastyössä. (Kuokkanen, Liuska, Mäkelä, Repo 2007: 1-2).

Opinnäytetyön aiheena on *The Volitional Questionnaire* -arviointimenetelmän version 4.1 (2007) raakasomennoksen muokkaaminen tutkimusversioksi. Käytämme arviointivälineestä kirjainlyhennettä VQ. Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona yhteistyössä Keskuspuiston Ammattiopiston toimintaterapeuttien Anne Ruotsalaisen ja Harriet Tergujeffin, ohjaajina työskentelevien toimintaterapeuttien Laura Ahon ja Salla Anckerin sekä henkilökohtaisena ohjaajana työskentelevän toimintaterapeutin Terhi Virtasen kanssa. He ovat ilmaisseet tarpeen nuorten motivaatiota mittaavasta suomenkielisestä arviointimenetelmästä ensimmäisen kerran keväällä 2011.

Opinnäytetyö on jatkoa Mirjami Pesosen ja Laura Virtasen vuonna 2009 valmistuneelle opinnäytetyölle *”Tahdon asia – Volitional Questionnaire – arviointimenetelmän käyttöönotkokokemuksia Kanta-Hämeen keskussairaalan nuorisopsykiatrian toimintaterapiassa”*. Tarkoituksena on muokata tutkimusversio Pesosen ja Virtasen (2009) kehittämissä pohjalta. Muokausprosessissa käytetään teoreettisena pohjana ja käsitteiden yhtenäistämisen tukena inhimillisen toiminnan mallia (Kielhofner 2008), mallin jo suomennettuja muita arviointivälineitä (MOHOST, OSA ja OPHI-II) ja Toiminnan voimaa- teosta (Hautala – Hämäläinen – Mäkelä – Rusi-Pyykönen: 2011). Aineiston analyysivaiheen osittaista luokittelua ohjaa Toimintaterapeuttiliiton (2010) julkaisu *”Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa – arvioinnin lähtökohdat ja suositukset”*. Teoriapohjan avulla halutaan täsmentää arviointivälineen ja koko prosessin luotettavuutta.

Havainnointiin perustuvan *The Volitional Questionnaire – Tahdon Arviointimenetelmä (VQ)* avulla keskitytään arvioimaan asiakkaan motivaatiota, ja se on suunniteltu sovel-

tuvaksi lasten (alkaen 7 vuotta), nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden arviointiin. VQ:n luotettavuutta on pyritty kehittämään erilaisten psykometristen tutkimusten kautta. Tutkimukset osoittavat, että sen pisteytysasteikkoa on käytetty yhdenmukaisella tavalla. Lisäksi VQ:n on todettu arvioivan tahdon jatkumoa. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 2, 4, 5.)

Opinnäytetyön päällimmäisenä tavoitteena on tuottaa tutkimusversio, käyttökelpoisempi arviointimenetelmä nuorten motivaation arviointiin ja toimintaterapiainervention suunnitteluun, ja siten pyrkiä vastaamaan yhteistyökumppanimme käytännön tarpeeseen. Nuorten asema on huonontunut nyky-yhteiskunnassa ja sitä on alettu tutkia viime vuosina yhä enenevässä määrin. Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA:n) vuonna 2012 julkaiseman tutkimuksen mukaan syrjäytyneitä nuoria iältään 15–19 vuotta oli jo vuonna 2010 yhteensä noin 51 300 (Myrskylä 2012: 1). VQ:n avulla saadaan tietoa siitä, missä toiminnoissa nuoren tahto on korkeimmillaan sekä seurataan tahdon kehittymistä. Siten voidaan löytää keinoja tukea nuoren tahdon kehittymistä ja arkea sekä vähentää syrjäytymisen riskiä. VQ:n muokausprosessin eteenpäin vieminen on yksi kehityskaskel näyttöön perustuvien arviointimenetelmien juurruttamisesta suomalaiseseen toimintaterapiaan.

2 Opinnäytetyön tausta

Tässä luvussa käsitellään ensimmäiseksi opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite, sekä tutkimuskysymys. Luvussa selvennetään myös työelämän yhteistyökumppanin työnkuvaa, toimeksiannon luonnetta sekä esitellään aikaisempia opinnäytetöitä, joiden aihealueet käsittelevät työn kannalta hyödyllistä painopistettä eli arviointimenetelmien suomenosprosessia sekä niiden käyttöönottoon liittyviä tekijöitä. Lisäksi tarkastellaan VQ:sta tehtyjä tutkimuksia sekä avataan nuorisolakia ja erinäisiä nuoria koskevia hankkeita.

2.1 Tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa käyttökelpoisempi versio VQ:n ensimmäisestä raakasuomennoksesta vastaamaan pyydettyä toimeksiantoa. Tarkoituksena on muokata Pesosen ja Virtasen (2009) raakasuomennoksesta nousseiden jatkokehittämissuhteiden pohjalta tutkimusversio, joka testataan yhteistyössä Keskuspuiston ammattiopis-

ton toimintaterapeuttien kanssa. Heidän antamansa palautteen pohjalta, koskien VQ:n käytettävyyttä ja siitä nousseita kehittämissuhteita, tutkimusversio muokataan toiseksi tutkimusversioksi. Työllä pyritään edistämään yhteistyökumppanin käytännön toimintaterapiaa nuorten motivaation arvioinnissa sekä helpottamaan intervention suunnittelua ja toteutusta. Aiheen rajauksen, ja suunnittelun yhteydessä yhdessä työelämän kanssa opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi muodostui: *”Miten VQ:n raa- kasuomennosta voidaan kehittää käyttökelpoisemmaksi?”*

Opinnäytetyöprosessin alussa asetettiin tavoitteeksi saada VQ- arviointimenetelmästä aikaan julkaistava versio. Tällöin tutkimuskysymykseksi muodostui ”Miten raa- kasuomennosta voidaan jatkokehittää käyttökelpoiseksi?”. Aineistonkeruuvaiheessa tutkimuskysymys muuttui, koska VQ:sta oli mahdotonta saada täysin käyttökelpoista. Julkaistava versio olisi vaatinut laajan kyselyn ja tutkimusasetelman isolle otannalle, jotta tulos olisi ollut luotettava. Pohdimme tutkimuskysymyksen käsitettä *käyttökelpoi- nen*, ja sen vaihtoehdoksi *käytettävyyys*. Käytettävyydellä tarkoitetaan sitä, miten jotakin tuotetta voidaan käyttää määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi tietyssä ympäristös- sä (Kuoppala – Parkkinen – Sinkkonen – Vastamäki 2009: 12). Myös termiä *jatkokehit- tää* yksinkertaistettiin, ja se muotoutui *kehittämiseksi*. Tutkimuskysymys, ja sitä kautta opinnäytetyön tavoite muuttui saavutettavaksi, ja sen koettiin palvelevan parhaiten työ- tämme, sekä työelämän yhteistyökumppania.

2.2 Yhteys työelämään

Yhteistyökumppanina toimiva Keskuspuiston ammattiopisto on Orton Invalidisäätiön ylläpitämä ammatillinen erityisoppilaitos ja erityisopetuksen kehittämiskeskus. Se on Suomen toiseksi suurin ammatillinen erityisoppilaitos. Koulutusta on tarjolla ensisijai- sesti niille, jotka vamman, sairauden tai muun syyn vuoksi ovat erityisopetuksen, yksi- löllisen tuen tai oppimista tukevien oppimisympäristöjen tarpeessa. Ammattiopiston päätoimipaikka ja hallinto toimivat Helsingin Ruskeasuolla, mutta kaikkiaan opistolla on 14 toimipaikkaa pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla. Keskuspuiston ammattiopisto tukee opiskelijoitaan kuntoutumisessa, oppimisessa ja omaehtoisessa elämänhallin- nassa (Keskuspuiston ammattiopisto 2012.)

Keskuspuiston ammattiopistolla toimintaterapeutin työnkuvaan kuuluu arvioida opiskeli- joiden motorisia, kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja sekä tukea ja ohjata opiskelijoita päi- vittäisissä toiminnoissa. Toimintaterapeuttien toimenkuvaan sisältyy myös konsultoivat

ohjaus- ja neuvontakeskustelut, joiden tarkoituksena on löytää keinoja toimintakyvyn ylläpitämiseksi ja parantamiseksi yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Toimintaterapeutti pyrkii täten myös edistämään opiskelijan selviytymistä hänelle tärkeissä toiminnoissa (Keskuspuiston ammattiopisto 2012.)

Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeutit Anne Ruotsalainen ja Harriet Tergujeff ilmaisivat ensimmäisen kerran vuoden 2011 keväällä tarvitsevansa toimintaterapian käytännön arviointityöhön VQ- arviointimenetelmän suomenkielistä versiota, sillä he ovat käyttäneet työssään VQ:n englanninkielistä versiota, ja havainneet sen soveltuvan erinomaisesti nuorten tahdon arvioimiseen. Toimeksiannon merkitys tarkentui myöhemmin yhteistyökumppanin kanssa käytyjen keskustelujen ja helmikuun 2012 opinnäytetyöpalaverin myötä. Palaverissa sovittiin toimintaterapeuttien osallistumisesta testaukseen. Myöhemmin keväällä 2012 tehtiin opinnäytetyösopimus, jossa ilmenee että Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeutit voivat käyttää sekä käsikirjaa että lomakkeita työssään.

2.3 Arviointimenetelmiä käsitteleviä opinnäytetöitä ja tutkimuksia

VQ- arviointimenetelmän käsikirjan ja lomakkeiden muokausprosessi pohjautui Mirjami Pesosen ja Laura Virtasen (2009) opinnäytetyölle ”Tahdon asia – The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän käyttöönotkokemuksia Kanta-Hämeen keskussairaalan nuorisopsykiatrian toimintaterapiassa”. Kyseisen opinnäytetyön aiheena oli The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän käyttöönottoprosessi, jonka tarkastelussa he käyttivät apuna Marja Nevalaisen (2007) hyvän implementoinnin mallia. Tämän lisäksi Pesonen ja Virtanen muokkasivat VQ:n käsikirjasta sekä lomakkeista raakasuumennosversion (Pesonen – Virtanen 2009: 1). Tarkastelun alle otettiin heidän opinnäytetyöstä VQ:n koekäytöstä nousseet kehittämiskohteet, joita avataan prosessin yhteydessä luvussa 5.1.

Suomentamisen pohjalla käytimme myös Jaana Ritsilän (2002) Pro Gradu -tutkielmaa *Toimintaterapeuttien käsityksiä tahdosta ja kokemuksia tahdon arviointimenetelmän käyttöönotosta*. Tutkielmassaan hän käsittelee The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän käyttökelpoisuutta asiakkaiden tahdon arvioinnissa sekä tahdon määritelmää (Ritsilä 2002: 1). Ritsilän Pro Gradu -tutkielma antaa hyvän pohjan suomentamiselle, sillä hän kuvailee tarkasti miten hän on aloittanut suomennoksen ja kuinka prosessi etenee läpi tutkielman. (Ritsilä 2002: 34.)

Opinnäytetyön aiheeseen liittyviä muita opinnäytetöitä, joita käytimme muokkausprosessin suunnittelun tukena, olivat Mia Kivirannan ja Nora Lackschewitzin opinnäytetyö (2008) ”*MOHOST-seulonta-arvioinnin koekäyttö. Syömishäiriöpotilaan toiminnan havainnointi osastohoidon aikana*” sekä Tea Linden ja Tiina Pellisen (2010) ”*Talo elää tavallaan*” *REIS-arviointivälineen ensimmäinen käyttökokeilu mielenterveyskuntoutujien yhteisöllisessä asuinympäristössä*” sekä Veera Mattilan ja Katja Vepsäläisen opinnäytetöitä (2009) ”*The Residential Environment Impact Survey (REIS, version 2.0) - Arviointivälineen lomakkeiston ensimmäinen suomennos ja kehittäminen*”. Edellä mainitut opinnäytetyöt käsittelevät joko pelkkää suomentamisprosessia tai sekä arviointivälineen käyttöönottoprosessia että suomentamista.

The American Journal of Occupational Therapy – lehdessä esitellään artikkeli Jen-Suh Chernin, Gary Kielhofnerin, Carmen Gloria de las Herasin ja Livia C. Magalhaesin tutkimuksesta (1995) ”*The Volitional Questionnaire: Psychometric Development and Practical Use*”, joka käsittelee arviointimenetelmän validiteettia ja kehittämistä. Tutkimuksen tuloksista todettiin VQ:n mittaavan asiakkaan tahtoa ja pisteytysasteikko tahdon eri tasoja. Lisäksi tutkimuksen mukaan se on validiteetiltaan yhdenmukainen (The American Journal of Occupational Therapy 1996: 516–525.)

2.4 Nuoria käsitteleviä hankkeita

Nuorten tämänhetkinen asema on ollut paljon esillä suomalaisessa yhteiskunnassa ja mediassa. Ajankohtaisen keskustelun alla nuorisopolitiikassa ovat olleet muun muassa nuorten pahoinvointi, päihteiden käyttö, syrjäytyminen ja työttömyys. Syrjäytyminen tarkoittaa nuoren ajautumista yhteiskunnan ulkopuolelle erilaisten vakavien syiden takia, kuten päihderiippuvuuden ja rikollisuuden takia, tai erilaisten psyykkis-aineellisten syiden vuoksi (Myrskylä 2010: 2).

Päällimmäisenä nuorten elinoloja ja syrjäytymisen ehkäisyä tukee nuorisolaki, jonka tarkoituksena on tukea nuorten sosiaalista vahvistumista, kasvua ja itsenäistymistä, parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja sekä edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Lähtökohina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 2006/72 § 1.) Nuorisolain viimeisin muutos, jonka tavoitteena on auttaa nuoria pääsemään paremmin julkisten palveluiden äärelle sekä tukea työelämään ja koulutukseen pääsyä, on asetettu 1.1.2011 (Sosiaaliportti 2011).

Opetus- ja Kulttuuriministeriö (2011) pyrkii tarttumaan nuorisopolitiikan haasteisiin "Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2012-2015" avulla. Hankkeen pääallimäiset tavoitteet ja lähtökohdat noudattelevat Nuorisolain tarkoitusta ja tavoitteita. (Opetus- ja Kulttuuriministeriö 2011; Nuorisolaki 2006/72 § 1.) Lisäksi Työ- ja Elinkeinministeriöllä (2012) on meneillään "Nuorten yhteiskuntatakuu -hanke", jonka tavoitteena on tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta jokaiselle alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle ja jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle. Työministeri Lauri Ihalainen on asettanut työryhmän valmistelemaan esityksen hankkeen toteuttamisesta vuoden 2013 alkuun. (Työ- ja Elinkeinministeriö 2012: 2.)

3 The Volitional Questionnaire – Tahdon arviointimenetelmä

The Volitional Questionnaire on inhimillisen toiminnan mallin pohjalta tehty arviointimenetelmä. Se tarkastelee asiakkaan motivaatiota tahdon (*volition*) käsitteen kautta (Kielhofner 2008). VQ luo ymmärrystä asiakkaan sisäisiin motiiveihin sekä antaa tietoa siitä, miten ympäristölliset tekijät voivat estää tai mahdollistaa tahdon määrää. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 1.)

The Volitional Questionnaire perustuu asiakkaan toiminnan havainnointiin. Se on kehitetty terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön, jotka pyrkivät ymmärtämään asiakkaan motivaatiota, sekä ympäristön vaikutusta motivoitumiseen ja tahdon ilmenemiseen. Alun perin arviointimenetelmä kehitettiin asiakkaille, joilla on merkittäviä vaikeuksia kognitiivisilla, verbaalisilla ja fyysisillä osa-alueilla, mutta nykyään sitä käytetään myös asiakkaille, joilla on parempi toimintakyky. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 1.)

The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän ensimmäinen versio kehitettiin vuonna 1988. Versioita on ollut yhteensä neljä. Arviointimenetelmä on uudistettu vuosina 1990 ja 1997 jolloin muun muassa arviointikriteerien määrä on vaihdellut 14:sta ja 16:sta välillä. Nykyinen versio 4.1 (2007) käsittää 14 tahdon arviointikriteeriä, ja myös pisteytysasteikko on kehitetty käyttökelpoisemmaksi. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 3.)

3.1 Tahdon jatkumo

VQ- arviointimenetelmässä tahtoa tarkastellaan tahdon jatkumon kautta. Nämä kolme tahdon tasoa tutkiminen (*exploration*), pätevyys (*competency*) ja saavutus (*achievement*) kuvaavat tahdon kehittymistä matalammasta korkeampaan, sekä motivaation ilmenemistä. Tahdon jatkumo toimii viitekehyksenä tahdon tasoa tarkasteltaessa, sekä tahdon alueen muutoksia arvioitaessa. Tahdon tasot voidaan käsittää olevan keskenään päällekkäisiä, joten kehittyminen tahdon jatkumolla on yksilöllistä jokaisella asiakkaalla. Pisteytyksellä arvioidaan asiakkaan tahdon sijoittumista tahdon jatkumolle, sekä ympäristöä jossa havainnoitava toiminta suoritetaan, ja sen mahdollista vaikutusta suoritukseen. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 5-6.)

3.2 Arviointi ja pisteytys

Asiakkaan arviointi ja pisteytys perustuvat havainnointiin. VQ- arviointimenetelmän avulla on tarkoitus arvioida asiakkaan tahtoa ja sen esiintymistä, ei asiakkaan taitoja. Toiminnan lopputulos ei näin ollen vaikuta annettuun pisteytykseen. Pisteytysasteikon avulla voidaan arvioida asiakkaan toiminnan omatoimisuutta sekä havainnoijan asiakkaalle tarjoaman tuen, jäsentelyn ja ärsykkeiden määrää. VQ tarkastelee 14 tahdon arviointikriteeriä, ja niiden esiintymistä asiakkaan toiminnassa. Arviointi kohdentaa millä tahdon tasolla henkilö on. Asiakas arvioidaan käyttäen neliportaista pisteytysasteikkoa:

- **Oma-aloitteinen: Toimii ilman tukea, jäsentelyä tai kannustusta.** Asiakas toimii epäröimättä ilman tuen, jäsentelyn tai kannustuksen tarvetta. Tämä osoittaa tahtoon liittyvän havainnoitavan toiminnan olevan välitöntä ja spontaania.
- **Sitoutuva: Tarvitsee toimiakseen vähäistä tukea, jäsentelyä tai kannustusta.** Asiakas tarvitsee vähän ympäristön lisähuomiota, -kannustusta ja -jäsentelyä. Tämä osoittaa tahtoon liittyvän havainnoitavan toiminnan nousevan esiin vähäisen tuen avulla.
- **Epävarma: Tarvitsee toimiakseen paljon tukea, jäsentelyä tai kannustusta.** Asiakas tarvitsee toistuvaa tai runsasta tukea voidakseen suorittaa haluttua tahtoon liittyvää toimintaa. Tämä osoittaa asiakkaalla olevan merkittäviä vaikeuksia olla vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa heikon tahdon ilmenemisen vuoksi.

- **Passiivinen: Ei toimi edes tuen, jäsentelyn tai kannustuksen avulla.** Asiakas ei osoita tahtoon liittyvää toimintaa edes suurimman mahdollisen tuen, jäsentelyn tai kannustuksen avulla. Tämä osoittaa asiakkaalla olevan tahdon puutetta ja rajoitteita kyvyssä aloittaa tahtoon liittyvä toiminta.
- **E/H: Ei havaintoa.** Toiminta ei ole mahdollistanut havainnoimista ja osion arvioimista (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 18.)

Pisteytyskriteerit havainnollistavat asiakkaan oma-aloitteisuuden astetta suhteessa kannustuksen, tuen ja jäsentelyn määrään. Tahdon määrä ilmentää, kuinka oma-aloitteisesti asiakas tuo esille tahtoon liittyvää toimintaa. Heikkoudet tahdon ilmenemisessä määräävät tuen, jäsentelyn ja/tai kannustuksen jota asiakas tarvitsee toiminnan suorittamiseen (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 18.)

3.3 VQ-lomakkeet

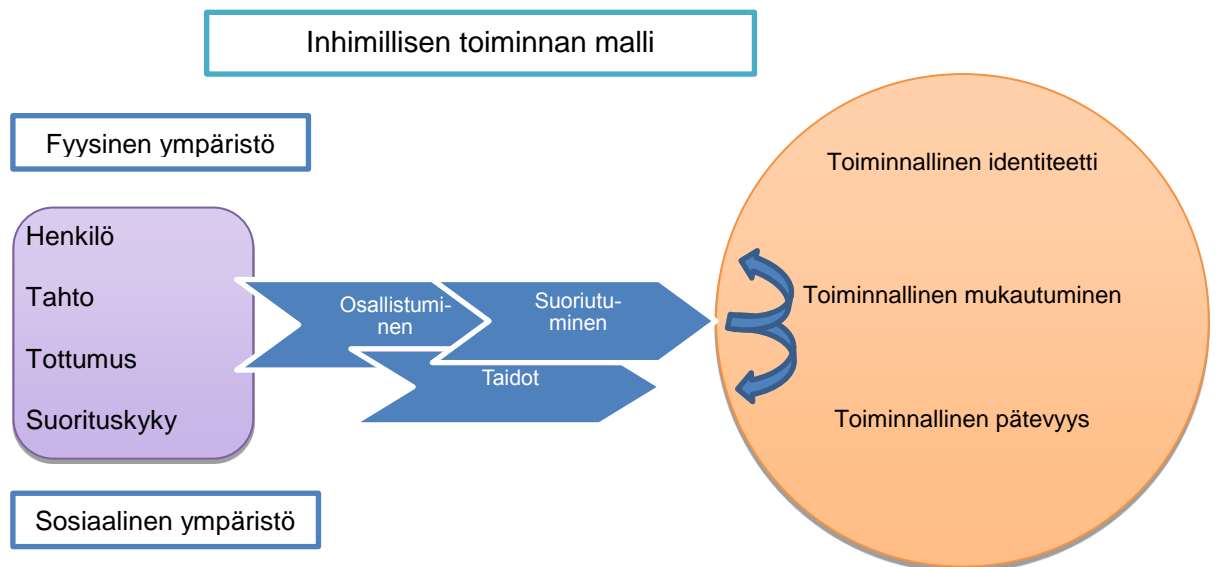
VQ- arviointimenetelmä sisältää yhden, kahden ja useamman havainnointikerran arviointilomakkeen tahdon arviointiosioden arviointiin. Pisteytys kootaan erilliselle tahdon jatkumon lomakkeelle, jolla voidaan seurata asiakkaan tahdon tason kehittymistä. Arviointilomakkeiden lisäksi on erillinen ympäristölomake, johon havainnoija kokoaa tiedot ympäristöstä, jossa havainnoitava toiminta tapahtuu. (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 1.) Havainnoijan on tärkeää tunnistaa ympäristöstä tekijöitä, jotka estävät tai tukevat asiakkaan tahdon ilmenemistä, ja millä tavalla ne ovat osallisina asiakkaan motivaatioon.

4 Teoreettiset lähtökohdat

4.1 Inhimillisen toiminnan malli

Gary Kielhofnerin inhimillisen toiminnan malli (The Model of Human Occupation 2008), on yleinen toimintaterapeuttien käyttämä malli, joka kuvastaa laajasti ihmisen toimintaan vaikuttavia tekijöitä. Kielhofner kuvaa ihmisen koostuvan kolmesta toisiinsa vaikuttavasta tekijästä: tahdosta (volition), tottumuksesta (habituation) ja toiminnallisesta suorituskyvystä (performance capacity). Näitä tekijöitä tarkasteltaessa on aina huomioitava ympäristön vaikutus toimintaan. Ihmisen ympäristö rakentuu fyysisistä ja sosiokulttuuri-

sista tekijöistä (Kielhofner 2008: 12-21.) The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmässä huomioidaan ympäristön vaikutus tahdon esiintymisessä, sillä se voi estää tai mahdollistaa motivaation ja tahdon esilletuomisen, ja sitä kautta toiminnan suorittamisen (de las Heras – Geist – Kielhofner – Li 2007: 12).

Kuvio1. Inhimillisen toiminnan mallin keskeiset käsitteet ja niiden välinen dynamiikka (Forsyth – Parkinson 2008: 10).

Tahto sisältää ajatuksia siitä, mitä ihminen pitää itselleen tärkeänä (arvot), mistä hän pitää (mielenkiinnon kohteet) ja minkälaisena hän kokee henkilökohtainen kapasiteettinsa ja tehokkuutensa (*henkilökohtainen vaikuttaminen*). (Kielhofner 2008: 34.)

Arvot (values) ovat ihmisen itsensä luomia määritelmiä siitä, mitä hän kokee tärkeänä ja merkittävänä. Arvot ovat sidoksissa ympäröivään kulttuuriin, sillä ne luovat yhteenkuuluvuuden tunnet muodostaen käsityksen kuinka ihmisen kuuluu käyttäytyä, ja millaisia odotuksia hänelle asetetaan. (Kielhofner 2008: 39–40.)

Mielenkiinnon kohteet (interests) ovat mielihyvää ja tyydytystä tuottavia asioita tai toimintoja. Mielenkiinnon kohteet kehittyvät yksilöllisten odotusten, valintojen, kokemusten ja tulkinnan kautta. Suurinta vetoavuutta herättävä toiminta on yleensä eniten mielihyvää tuottava. (Kielhofner 2008: 43–44.)

Henkilökohtainen vaikuttaminen (*personal causation*) viittaa henkilön tunteeseen omasta kyvykkyydestä ja tehokkuudesta. Henkilökohtaisen vaikuttamisen osa-alue koostuu kahdesta ulottuvuudesta. Ensimmäinen ulottuvuus, *kyvykkyyden tunne (sense of capacity)*, tarkoittaa arviota omista fyysisistä, kognitiivisista ja sosiaalisista kyvyistä.

Toinen ulottuvuus on *minä-pystyvyys (self-efficacy)*. Minä-pystyvyydestä nousevat tunteet ja ajatukset toiminnan tehokkuudesta, jolloin henkilö tunnistaa miten hän pystyy käyttämään omia kykyjään saavuttaakseen toiminnan lopputuloksia. (Kielhofner 2008: 35.)

4.2 Toiminnan Voimaa

Yhtenä opinnäytetyön teoreettisena tukena käytetään Toiminnan Voimaa- teosta (Hautala ym.). Kirja käsittelee toimintaa keskeisenä teemanaan, sekä toiminnan mahdollisuuksia terapiatyössä. Teoksessa avataan laajasti toiminta-käsite. (Hautala ym. 2009: 9, 11). Raakasuoennoksen kieliasua muokatessa, sekä käsitteitä tarkistettaessa teosta käytetään kieliasun sekä epäselvien yleisten toimintaterapian käsitteiden tarkistukseen. Teoksesta tarkistetaan ainoastaan VQ:n ensimmäisen raakasuoennoksen käsikirjassa olevia käsitteitä.

4.3 Hyvät arviointikäytännöt

Suomen Toimintaterapeuttiliiton mukaan arvioinnilla on merkittävä rooli toimintaterapiaprosessissa. Arviointivaihe aloittaa luottamuksellisen terapiasuhteen. Arvioinnin tavoitteena on selvittää asiakkaan toiminnan ongelmia ja voimavaroja ottaen huomioon myös ympäristön ja sosiaalisen verkoston vaikutus. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010.)

Suomen Toimintaterapeuttiliiton mukaan hyvien arviointikäytäntöjen omaksuminen on tärkeä osa näyttöön perustuvia toimintaterapiapalveluita. Näyttöön perustuva työote kannustaa käyttämään tutkittuja joko normitettuja tai teoriapohjaisia arviointimenetelmiä, joilla voidaan parantaa arvioinnin luotettavuutta ja toistettavuutta. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010.)

Toimintaterapeuttiliitto (2010) on julkaissut suositukset arviointiprosessin vaiheiden hyvistä käytännöistä, jotka pohjautuvat kanadalaisen toimintaterapian arviointistandar-

deihin (Standards for Occupational Therapy Assessments). Opinnäytetyössä tuodaan esiin viidestä suosituksesta neljä vaihetta, joita ovat arvioinnin toteuttaminen, tulosten jäsentäminen ja yhteenveto, arvioinnin dokumentointi sekä arviointitiedon käyttäminen. Kyseiset vaiheet sisältävät arviointimenetelmän käyttöön liittyviä hyviksi todettuja käytänteitä, jotka antavat näkemyksen arviointivälineen käytöstä eri arviointiprosessin vaiheissa. Suositukset toimivat aineiston analyysivaiheessa yläluokkina sekä tuloksista nousseiden johtopäätösten analysoinnissa ja jäsentämisessä. Ensimmäinen vaihe "arviointiin valmistautuminen" rajattiin pois koska se ei sisällä arviointimenetelmän käyttöä käsittelevää tietoa vaan suosituksen toimeksiantoon ja asiakkaan esitietoihin perehtymisestä (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010: 17).

4.3.1 Arvioinnin toteuttaminen

Arvioinnin toteuttamisessa korostuu kriittinen harkinta jotta varmistetaan menetelmän luotettavuus, käyttökelpoisuus ja soveltuvuus asiakkaalle. Teoreettiseen taustaan tutustuminen on tärkeää arviointimenetelmän käytön soveltamisessa. Perehtyminen vaikuttaa arviointimenetelmän käyttöön ja tuloksiin. Arvioinnin luotettavuuteen ja pätevyyteen vaikuttaa myös yksittäisten osioiden ja tehtävien käyttäminen. Arviointimenetelmien käsikirjoissa on yleensä selvitetty alaosioiden erillisen käytön vaikutus tulosten luotettavuuteen. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010: 17.)

4.3.2 Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto

Toimintaterapeuttiliiton (2010) mukaan tulosten jäsentäminen ja yhteenveto sisältävät tiedonkeruun asiakkaasta. Arvioinnista kerätyn tiedon, sen analyysin, teoreettisen näkemyksen, ammatillisen harkinnan, kokemuksellisen tiedon, läheisten tieteenalojen oleellisen tiedon, asiakkaan ja/tai hänen läheistensä näkemyksen perusteella tehdään suositukset jatkotoimenpiteistä. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010: 18.)

4.3.3 Arvioinnin dokumentointi

Suositus arvioinnin dokumentoinnista sisältää lakien, asetusten ja muiden yleisten ja työpaikkakohtaisten sääntöjen huomioimisen. Dokumentointia on asiakkaan asiakirjoihin kirjaaminen, arviointipalautteen laatiminen, muu asiakkaan palveluprosessin kirjaaminen ja tapaamisten tilastoiminen. Sähköiset potilaskertomukset sisältävät lisäksi

kansallisen ohjeistuksen rakenteisuudesta. Se tarkoittaa luokiteltua tietoa esimerkiksi toimintaterapianimikkeistön avulla ja on edellytyksenä tiedon siirrettävyydelle, vertailtavuudelle ja kansalliselle sähköisen arkiston toiminnalle. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010: 18.)

4.3.4 Arviointitiedon käyttäminen

Toimintaterapeuttiliitto (2010) korostaa suosituksessa arviointitiedon käyttämisestä arviointia koskevan tiedon (tulokset, johtopäätökset ja suositukset) läpikäymistä asiakkaan ja/tai hänen läheistensä kanssa. Asiakkaalla on oltava mahdollisuus pyytää selvennystä sekä kommentoida saamaansa tietoa. Toimintaterapeutilla on oltava asiakkaan tietoinen suostumus kaikesta muille asianosaisille jaettavasta tiedosta. Arviointitietoa käytetään terapian tavoitteiden asettamisessa ja terapian tuloksellisuuden arvioinnissa. (Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry 2010.)

5 Muokausprosessi

VQ:n raakasuomennoksen jatkokehittämistyö aloitettiin maaliskuussa 2012, jolloin keskityttiin tarkastelemaan Pesosen ja Virtasen opinnäytetyön tuloksia. Opinnäytetyön tulokset koostuvat johtopäätöksistä, jotka he olivat muodostaneet kyselylomakkeen avoimien laadullisten vastausten kautta. VQ:n raakasuomennoksen jatkokehittämistä varten lähdettiin kartoittamaan raakasuomennoksen puutteita liittyen VQ:n käsikirjaan ja lomakkeisiin.

5.1 Raakasuomennoksen puutteet

Pesosen ja Virtasen VQ:n raakasuomennoksesta mainittuja puutteita kartoitettiin tavoitteena VQ:n suomenkielisen version kehittäminen toivottuun suuntaan. Raakasuomennoksesta nousi esiin puutteita arviointikriteereissä sekä pisteytyslomakkeissa. Toimintaterapeuttien vähäinen käyttökokemus VQ:n raakasuomennoksesta aiheutti epävarmuutta ja ongelmia havainnointitilanteissa ja arviointikriteerien ymmärtämisessä. Toimintaterapeuttien mukaan arviointikriteerien epäselvyys vaikeutti pisteyttämistä (Pesonen - Virtanen 2009: 32, 34). Pisteytykseen liittyvän käsitteistön hajanaisuus näkyi epäloogisuutena, esimerkiksi käsitteiden ”passiivinen” ja ”epävarma” välillä oli liian suuri etäisyys. Kieliasu raakasuomennoksessa oli keskeneräinen ja hiematon. (Pesonen - Virtanen 2009: 34.)

Pesonen ja Virtanen eivät käyttäneet suomennostyön tukena muita inhimillisen toiminnan mallin virallisia suomenkielisiä arviointivälineitä, joka vaikutti käsitteistön yhteneväisyyteen. (Pesonen - Virtanen 2009: 42.) Asiantuntijapalautetta he olivat pyytäneet valmiin raakasuumennoksen muokkausta varten koulutuspäällikkö Helena Louniainen sekä toimintaterapian lehtoreilta Riitta Keposelta ja Jaana Ritsilältä (Pesonen - Virtanen 2009: 28).

5.2 Raakasuumennoksen muokausprosessi

Varsinainen muokausprosessi aloitettiin maaliskuussa 2012 perehtymällä VQ:n viralliseen englanninkieliseen käsikirjaan "*A User's Manual for The Volitional Questionnaire (Version 4.1)*" sekä lomakkeisiin. VQ:n tuntemusta syvennyttiin käyttämällä sen englanninkielistä alkuperäistä versiota ja raakasuumennosta havainnoinnin tukena kahden vaikeasti vammaisen henkilön kohdalla vaihtoehdoisen toimintaterapiaharjoittelun yhteydessä Keskuspuiston ammattiopiston Lassilan toimipisteessä huhti-toukokuussa 2012. Molempien asiakkaiden kohdalla täytettiin yhden kerran havainnointilomake sekä ympäristön havainnointilomake.

Inhimillisen toiminnan mallin virallisten suomenkielisten arviointivälineiden tarkastelu aloitettiin raakasuumennoksen puutteiden kartoittamisen ja opinnäytetyöohjauksen myötä. Käännöstyön ja kieliasun kehittämisen perustana käytettiin Model of Human Occupation (2008) ja Toiminnan voimaa (2011) teoksia. Prosessia varten käytiin järjestelmällisesti läpi inhimilliseen toiminnan malliin perustuvien suomenkielisten arviointimenetelmien käsikirjoja: The Occupational Self Assessment (OSA), Occupational Performance History Interview (OPHI-II) ja The Model of Human Occupation Screening Tool (MOHOST). Käsikirjojen käsitteistöä ja teoriaa verrattiin VQ:n alkuperäiseen englanninkieliseen versioon ja tarkastettiin niiden sisällöllinen yhdenmukaisuus Kielhofnerin (2008) Model of Human Occupation teoksen teorian ja mallin kanssa. VQ:n alkuperäisestä englanninkielisestä käsikirjasta poimittiin tahtoon liittyvät alakäsitteet henkilökohtainen vaikuttaminen (*personal causation*), arvot (*values*), mielenkiinnon kohteet (*interests*) ja ympäristö (*environment*).

Taulukko tehtiin jäsentämään ja selkeyttämään edellisten käsitteiden yhdenmukaisuutta. Taulukon avulla tarkastettiin käsitteitä, jotka ovat olennaisia VQ:n käytön kannalta. Tarkastelun kautta tultiin johtopäätökseen, että käsitteiden "henkilökohtainen vaikuttaminen", "arvot", "mielenkiinnon kohteet" ja "tahto" sisällölliset merkitykset täsmäävät

suhteessa toisiinsa. OPHI-II arviointimenetelmässä käsitettä ”*tahto*” oli kuvailtu käsitteillä ”*tehtävävalinnat*” ja ”*toiminnallinen valinta*” (Helin – Hiltunen – Vesaoja 1999: 29). Kyseisiä käsitteitä ei käytetty täsmentämään tahdon käsitettä sillä koimme, että niiden yksityiskohtainen avaaminen ei tuo sisällöllisesti uutta tietoa tahdon käsitteeseen. VQ arviointivälineessä käsite ”valinnat” on avattu jo tarpeeksi informatiivisesti sisältäen valinnan mahdollisuuden erilaisten toimintojen väliltä (Pesonen – Virtanen 2009: 6). Suurimmat täsmennykset tehtiin ”ympäristö”-käsitteeseen, johon lisättiin MOHOST-arviointimenetelmästä tarkennus, miten ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia, resursseja ja luo olosuhteita mutta myös rajoittaa ja asettaa vaatimuksia. Raakasuomennoksen ympäristö-käsite oli avattu seuraavasti: ”Tahdon osa-alueeseen vaikuttavat ympäristön ominaisuudet”. Ratkaisuun päädyttiin, koska haluttiin tarkentaa ympäristön ominaisuuksia.

Taulukko 1. Inhimillisen toiminnan mallin arviointivälineiden käsitteiden tarkastelua (MOHOST 2008: 7-9; OPHI-II 1999: 28–29, 34–35; OSA 2007: 19 - 20; Pesonen - Virtanen 2009: 6-8).

MOHOST (The Model of Human Occupation Screening Too)	OSA (Occupational Self Assessment)	OPHI-II (Occupational Performance History Interview II)	VQ (The Volitional Questionnaire)
<p>Henkilökohtainen vaikuttaminen: -usko omasta tehokkuudesta -tieto omista kyvyistä, tunteen tehokkuudesta</p>	<p>Henkilökohtainen vaikuttaminen: -henkilön tunne omista kyvyistä ja tehokkuudesta -näkemys itsestään heijastuu henkilökohtaisesta vaikuttamisesta</p>	<p>Henkilökohtainen vaikuttaminen: -yksilön toiminnallisten voimavarojen, suoriutumista koskevien asenteiden ja itsetuntemuksen kokonaisuus -kokemukset opettavat ja muodostavat käsityksen omista mahdollisuuksista ja kyvyistä.</p>	<p>Henkilökohtainen vaikuttaminen: -sisäinen tunne ja uskomus omista kyvyistä ja minä-pystyvyydestä - vaikuttaa ulkoisesti havainnottavaan käyttäytymiseen.</p>
<p>Arvot: - mitä henkilö pitää tekemisen arvoisena - miten pitäisi omien uskomusten mukaan suoriutua - minkälaisia päämääriä ja haaveita, arvomaailma, - miten tulisi olla ja miten käyttäytyä</p>	<p>Arvot: (osa tahtoa) - näkemys elämästä ja maailmasta - mitä henkilö pitää tärkeänä, johon vaikuttavat uskomukset ja vakaumukset</p>	<p>Arvot: - määrää toiminnan merkityksen ja yhdenmukaisuuden luoden voimakkaan taipumuksen toimia niiden mukaisesti - määrittelee mitä kannattaa tehdä, miten tulee käyttäytyä, mitkä päämäärät ja pyrkimykset kelpaavat yksilön vakaumuksiksi.</p>	<p>Arvot: - arvot ovat johdonmukaisia sisäistettyjä uskomuksia. - määrittelevät sen mikä on tarpeeksi arvokasta tekemistä - kuinka kuuluu käyttäytyä, ja mihin tavoitteisiin kannattaa pyrkiä ja sitoutua. - määrittävät toiminnan merkityksen</p>

<p>Mielenkiinnon kohteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sekä luontaisia taipumuksia että hankittuja mieltymyksiä - taipumukset nauttia tietynlaisesta tekemisestä, - toiminnan vetovoima ja mieltymykset 	<p>Mielenkiinnon kohteet:</p> <p>(osa tahtoa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - millaiset toiminnot henkilö kokee miellyttäväksi ja asettaa etusijalle - mitä toimintoja henkilö valitsee ja kuinka hän käyttäytyy 	<p>Mielenkiinnon kohteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> -taipumus löytää mielihyvää toiminnoista, - tieto siitä mistä toiminnoista nautimme -mieltymys on taipumusta nauttia tietystä toiminnasta/ suorituksen osa-alueesta → sis. positiivisia tunteita, useiden seikkojen yhteisvaikutus 	<p>Mielenkiinnon kohteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - minkä ihminen kokee nautinnolliseksi ja tyydyttäväksi - mielenkiinnon kohteet mielihyvän ja tyydytyksen kokemusten aikaansaannosta, nousevat toiminnallisesta suoriutumisesta - luontaisia kykyjä ja kokemusten kautta hankittuja - edellytys nauttia mielekkäästä toiminnasta jatkossakin
<p>Ympäristö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vaikuttaa toiminnalliseen osallistumiseen kahdella tavalla -> tarjoaa mahdollisuuksia ja resursseja sekä luo olosuhteita -> rajoittavat ja esittävät vaatimuksia 	<p>Ympäristö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sosiaalinen ympäristö käsittää sosiaaliset ryhmät ja toiminnan muodot, kun taas fyysinen ympäristö tilat ja esineet 	<p>Ympäristö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyysisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia - fyysinen ympäristö; luonnollinen & ihmisen tekemä ekologia ja niihin kuuluvat objektit. - sosiaalinen ympäristö; ihmisjoukot, ryhmät, toiminnot joita henkilö toteuttaa --roolit, säännöt, kulttuuri 	<p>Ympäristö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tilat, välineet, sosiaalinen ympäristö ja toiminnan muodot. - erilaisissa ympäristöissä motivoitutaan eri tavalla - vaikuttaa käyttäytymiseen
<p>Tahto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - arvot, henkilökohtainen vaikuttaminen ja mielenkiinnon kohteet - tarve toimia -> ilmenee henkilökohtaisessa suoriutumisessa - valinnat ovat osoitus tahdosta - niiden pohjalta muodostaa ajatukset, tunteet ja päätökset, jotka ohjaavat toimintaa ja siihen sitoutumista 	<p>Tahto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - henkilökohtainen vaikuttaminen, mielenkiinnonnot ja arvot - ajatukset ja tunteet omista kyvyistä ja tehokkuudesta, ja mikä on henkilölle tärkeää ja merkityksellistä - päätökset suunnata elämäntarinaa tiettyyn suuntaan 	<p>Tahto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - käsitys omasta pätevyydestä, arvoista ja mielenkiinnon kohteista. - puitteet kokemusten mielekkyyden tulkinnalle. -tehtävävalinnat "choices of actions" nopeita, harkittuja päätöksiä osallistua/lopettaa toiminta - toiminnallinen valinta "occupational choice" harkittua, tarkoitukselliseen toiminnalliseen rooliin ryhtymistä, uuden elämäntavan hankkimista. ym. elinikäinen valinta 	<p>Tahto:</p> <ul style="list-style-type: none"> - viittaa toimintaan motivoitumiseen. - motivaatio on yksilön sisäisten tekijöiden ja ympäristön ulkoisten tekijöiden vuorovaikutusta. - ajatuksista ja tunteista koostuva malli - mitä henkilö pitää tärkeänä (<i>arvot, values</i>), miten hän hahmottaa suorituskyykyään (<i>henkilökohtainen vaikuttaminen, personal capacity</i>) ja millaista toimintaa hän pitää nautinnollisena (<i>mielenkiinnon kohteet, interests</i>).

Seuraavassa vaiheessa opinnäytetyöprosessia VQ:n raakasuomennos ja VQ:n alkuperäinen englanninkielinen versio jaettiin osiin opinnäytetyöryhmän kesken. Tämän jälkeen osa-alueet tarkastettiin kohta kohdalta järjestelmällisesti käyttäen tukena suomi–englanti–suomi- ja synonyymisanakirjoja. Raakasuomennoksen epäkohtia verrattiin alkuperäiseen englanninkieliseen VQ- arviointimenetelmään ja sanakirjoja käyttäen tutkittiin vaihtoehtoisia käsitteitä (Taulukko 2). VQ:n raakasuomennoksen käsikirjasta otettiin tarkasteluun käsite ”toiminnan muoto/tehtävä”. Käsitteen toinen osa ”tehtävä” koettiin epäselväksi, minkä vuoksi se tarkistettiin Toiminnan voimaa –teoksesta (2009) sekä inhimillisen toiminnan mallin arviointimenetelmistä (MOHOST, OSA, OPHI-II). Johtopäätöksenä käsitteen osa poistettiin ilman vaikutusta toiminnan muodon sisältöön. Käsitteet taulukoitiin (Taulukko 3), jonka jälkeen raakasuomennoksen kieliasu tarkastettiin ja muokattiin mahdollisimman ymmärrettävään ja käyttökelpoiseen muotoon. VQ:n ensimmäisen tutkimusversion osiot kierrätettiin opinnäytetyöryhmän kesken lisäämällä kommentteja ja ehdotuksia osioiden muokkaamista varten. Käsikirja kirjoitettiin lopulliseen muotoon yhdessä ottaen huomioon käsitteistön ja kieliasun yhtenäisyys.

Taulukko 2. Esimerkkejä käsitteiden muokkauksesta.

Englanninkielinen käsite	Raakasuomennoksen käsite	Muokattu käsite
Effective use	Käyttö	Tehokas käyttö
Appropriately	Erittäin hyvin	Asianmukaisesti
Maximize	Maksimoida	Enimmäistää

Taulukko 3. Toiminnan muoto-käsitteen vertailu (Hautala ym. 2011: 242; MOHOST 2008: 9; OPHII-II 1999: 24–25; OSA 2007: 63; Pesonen - Virtanen 2009: 8).

MOHOST	OSA	OPHI-II	TOIMINNAN VOI- MAA	VQ
<p>Toiminnan muoto: Asioita, joita tehdään tietys- sä miljöössä tai yhteydessä. Tunnistettavia, yhtenäisiä, ja asiaankuuluvia suoriutumisen ulottuvuuksia ja ne ovat olemassa yhteisesti jaetussa kollektiivisessa tietoperustassa. Nimettyjä esim. kortinpeluu</p>	<p>Toiminnan muoto: Asiat joita tavanomaisesti teet.</p>	<p>Toimintamuoto: Terapian välineenä käytetyt toimintamuodot ovat tärkeitä. Eivät ole vain tekemistä, vaikuttavat inhimillisen järjestelmän ylläpitoon ja muovaamiseen.</p>	<p>Toiminnan muoto: Viittaavat kulttuurisesti tunnistettaviin. hyväksytyihin tarkoituksenmukaisiin asioihin. Tehdään tietystä ympäristössä ja tilanteessa. Sisältää merkityksen ja tarkoituksen. Ne ovat nimettyjä, voidaan kuvata kielellisesti esim. leipominen.</p>	<p>Toiminnan muoto/tehtävä: Tehtävillä viitataan toiminnan muotoihin, kuten mihin tahansa tunnistettavaan ja tarkoitukselliseen asiaan ihmisen päivittäisessä elämässä. Toiminnan muodot ovat taas sääntöihin sidottuja toimintoja, jotka voidaan selvästi tunnistaa ja nimetä.</p>

Raakasuumennoksen ja alkuperäisen englanninkielisen VQ:n arviointilomakkeet käytiin läpi ja niitä muokattiin ottaen huomioon raakasuumennoksesta nousseet epäkohdat. Arviointilomakkeita muokattiin opinnäytetyöryhmän kesken yhdessä ja erikseen. Muokaus osoittautui kuviteltua haastavammaksi, sillä osa lomakkeista tuli tehdä alusta asti uudelleen, kuitenkin ulkoisesti mukaillen alkuperäisiä lomakkeita.

Alkuperehdytys VQ:n käyttöönottoon liittyen sovittiin Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuttien kanssa, ja se pidettiin elokuun 2012 lopussa Arlan toimipisteessä. Perehdytyksessä toimintaterapeuteille kerrottiin VQ:n tarkoitus, kohderyhmä, käsikirjan sisältö, pisteytyskriteerit, lomakkeiden täyttämiseen liittyvät ohjeet, ja tahdon jatkumon teoreettinen osuus. Lisäksi sovittiin VQ:n tutkimusversion testaamisen aloittamisesta mahdollisimman pian kuitenkin lokakuun loppuun mennessä. Pisteytyslomakkeet toimitettiin yhteistyökumppanille perehdytyksen jälkeen. Perehdytyksessä toimintaterapeutit toivat esiin muutosehdotuksen VQ:n tiivistelmästä, jonka he olisivat toivoneet testauksen tueksi. Opinnäytetyöryhmän kesken tultiin siihen tulokseen, että tiivistelmän osuus

testauksen tukena ei kuulu VQ:n kehittämisprosessiin sillä yhteistyökumppanin tulee testata varsinaista VQ arviointimenetelmää ilman lisäosia.

Yhteistyökumppanille tarjottiin syyskuussa 2012 mahdollisuutta VQ:n ensimmäisen tutkimusversion lisäperehdytykseen, joka pidettiin lokakuun 2012 alussa Tenholantien toimipisteessä. Siihen osallistuivat toimintaterapeutit Anne Ruotsalainen ja Salla Ancker. Lisäperehdytyksen tarkoituksena oli antaa lisätietoa ja vastata aikaisemmin nousseisiin kysymyksiin VQ:n testauksen aloittamista ajatellen.

Jokainen tutkimusversion testaukseen osallistunut toimintaterapeutti toteutti testauksen omalla tahollaan omien opiskelijoiden kanssa sekä ryhmä- että yksilöasiakkailla. Toimintaterapeutit testasivat tutkimusversiota useamman kerran viidellätoista opiskelijalla, joilla oli diagnooseina muun muassa kehitysvamma, vaikea kehitysvamma, kehityksen viivästymä, autismin kirjo (muun muassa Aspergerin oireyhtymä) tai kehitysvamman lisäksi fyysinen ja psyykinen vamma. VQ:n testaus kohdistui sen käytettävyyteen ja toimintaterapeuttien käyttöön, ei niinkään kohderyhmän tutkimiseen. VQ:n raakasuomennoksen tutkimuksen johtopäätöksissä suositellaan VQ-arviointimenetelmän käyttöä työvälineeksi nuoren tahdon arviointiin (Pesonen – Virtanen 2009: 51).

Opinnäytetyöohjaajien kanssa käytyjen ohjauskeskustelujen perusteella päädyttiin nimeämään raakasuomennoksen muokkausversio tutkimusversioksi. Tässä vaiheessa prosessia pohdittiin uudenlaista suuntaa opinnäytetyöprosessille. Yhteistyökumppanin VQ:n ensimmäisen tutkimusversion testauksesta nousseen palautteen perusteella tehtiisiin vielä yksi versio VQ:sta, jossa otettaisiin huomioon kyseiset muutosehdotukset entistä laaja-alaisemmin. Viimeisestä versiosta käytetään nimeä ”toinen tutkimusversio”.

Yrjö Engeströmin (2004) kirjassa ”Ekspansiivinen oppiminen ja yhteiskehittely työssä” kerrotaan ekspansiivisen oppimisen tarkoittavan annetun toimintalogiikan kyseenalaistamista ja radikaalia laajentamista (Engeström 2004: 13). Teoksen mukaan ekspansiivinen oppiminen ei ole suoraviivaista, vaan etenee oppimissyklin kehän mukaan. Syklin vaiheissa joudutaan ajoittain palaamaan takaisin edellisiin vaiheisiin, prosessin aikana nousseiden ongelmien takia. Ristiriidat käsitetään ekspansiivisen oppimisen mukaan voimavarana. (Engeström 2004: 60, 63.) Yhteistyökumppanille kerrottiin VQ:n toisesta tutkimusversiosta ensimmäisen tutkimusversion lisäperehdytyksessä. Samalla sovittiin,

että toimintaterapeutit saavat merkata VQ:n testauksessa nousseet epäkohdat selvästi suoraan käsikirjaan ja lomakkeisiin.

Ennen ensimmäisen tutkimusversion testausta emme kokeneet tarvetta käsitteiden ”*self-efficacy*” ja ”*sense of personal capacity*” muokkaamiselle vaan ne koettiin käyttökelpoisina. Uuden näkökulman seurauksena päädyttiin kyseisten käsitteiden muokkaamiseen selkeämmiksi ja käsitteistöä yhtenäistäviksi. Käsitteiden tarkastamisen ja muokkaamisen tukena käytettiin Toiminnan voimaa -teosta (2011), jossa ne on käännetty seuraavasti: ”*tunne toiminnan tehokkuudesta*” (*self-efficacy*) eli ”*Tunne tehokkuudesta on henkilön havainnot siitä, miten hän kykenee hallitsemaan suoritumistaan ja saavuttamaan siinä toivomiansa tuloksia*” ja ”*tieto omista kyvyistä*” (*sense of personal capacity*) eli ”*Tietoisuus omista kyvyistä syntyy kun ihminen tarkastelee muun muassa oman kulttuurinsa näkökulmasta mahdollisuuksiaan ja voimavarojaan tehdä asioita, joilla on merkitystä ja elää sellaista elämää, mitä haluaa.*” (Hautala ym. 2011: 236). Pesonen ja Virtanen (2009) ovat omassa työssään kääntäneet käsitteet raakasuomenokseen käsitteinä ”*kyvykkyyden tunne*” (*sense of capacity*) eli ”*Tarkoittaa ihmisen itsensä tekemää arviota omista fyysisistä, älyllisistä ja sosiaalisista kyvyistään*” ja ”*minä-pystyvyys*” (*self-efficacy*) eli ”*Minä-pystyvyydestä nousevat tunteet ja ajatukset liittyvät siihen, miten ihminen pystyy käyttämään omia kykyjään saavuttaakseen haluamansa toiminnan lopputuloksia.*” (Pesonen – Virtanen 2008: 6).

Käsitteiden ja niiden sisältöjen vertailujen johtopäätöksenä päädyimme muokkaamaan ne toiseen tutkimusversioon seuraavasti: käsite ”*kyvykkyyden tunne*” muutettiin käsitteeksi ”*tieto omista kyvyistä*” (*sense of capacity*), joka vastaa parhaiten suomenkielisen käsitteen sisältöä. Käsite ”*tieto*” valittiin sen helppolukuisuuden ja sitä kautta ymmärrettävyyden kautta. Suomen kielen perussanakirjassa (1994) tieto määritellään tosiasioihin perustuvana käsityksenä tai tietoisuutena jostakin (Suomen kielen perussanakirja 1994: 300). Käsite ”*minä-pystyvyys*” muutettiin käsitteeksi ”*tunne omasta tehokkuudesta*” (*self-efficacy*), sillä näin se korostaa sisällöllisesti paremmin henkilön omaa käsitystä tunteista ja ajatuksista oman toiminnan tehokkuudesta.

6 Tutkimusasetelma

Aineiston keruu toteutettiin kahdessa osassa. Ensimmäinen vaihe koostui ryhmämuotoisesta teemahaastattelusta ja toinen kyselylomakkeesta. Tällaista useiden eri menetelmien käyttöä kutsutaan menetelmätriangulaatioksi (Denz 1970; Hirsjärvi – Hurme

2000: 39). Kahteen aineistonkeruun muotoon päädyttiin, sillä keruuvaiheesta haluttiin luotettavampi. Lisäksi kahdella eri keruutavalla toivottiin saatavan enemmän esille eri näkökulmia VQ:n käytettävyydestä ja siten enemmän vastauksia tutkimuskysymykseen. Robson (1995) kertoo Hirsjärven ja Hurmen (2000) teoksessa menetelmien yhteiskäytöstä ja niiden luotettavuuden lisäämisestä erilaisiin tutkimuksiin (Hirsjärvi – Hurme 2000: 38).

6.1 Konstruktiivinen tutkimus

Opinnäytetyö noudattaa konstruktiivisen tutkimuksen periaatteita. Konstruktiivinen tutkimus sopii tutkimusasetelmaksi, koska tarkoituksena on kehittää konkreettinen tuote: etsitään ratkaisu käytännön ongelmaan aikaisemman teorian ja käytännön avulla. (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 66.)

Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009) toteavat konstruktiiviselle tutkimukselle olevan ominaista, että kehitettävä tuote voi olla uudelleen rakennettu versio aikaisemmasta tuotteesta, ja siten tavoitteena on parantaa edellisen version ominaisuuksia. Tutkimusasetelma tukee opinnäytetyön aihetta jatkokehittää Virtasen ja Pesosen ensimmäistä versiota VQ- arviointimenetelmän käsikirjasta ja lomakkeista. Lisäksi Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009) tuovat esille kehittäjien ja yhteistyötahon vuorovaikutuksen merkityksellisyyden, joka on suuressa arvossa opinnäytetyöprosessia. (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 66).

6.2 Aineistonkeruu – teemahaastattelu

Aineistonkeruun ensimmäinen vaihe koostuu puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, koska kysymysten asettelu ja muoto sekä keskustelu ovat avoimempia verrattuna muihin haastattelutekniikoihin (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2000: 195). Haastattelussa teemojen kautta syntyvästä keskustelusta halutaan mahdollisimman tietorikasta ja vapaata, mutta struktuuri pyritään pitämään kasassa teemojen avulla. Teemahaastattelusta tekee strukturoidun se, että teemat ja kysymykset ovat samat haastateltaville (Hirsjärvi – Hurme 2000: 48). Teemahaastattelussa alueet ovat valmiiksi muotoiltuja (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2000: 195). Haastattelurunko ei siis sisällä yksityiskohdaisia kysymyksiä vaan eteneminen tapahtuu teemojen kautta (Hirsjärvi - Hurme 2000: 48).

Teemahaastattelun muodoksi sopii parhaiten ryhmämuotoinen haastattelu, sillä Hirsjärvi ja Hurme (2000) toteavat, että sen avulla saadaan keskustelun kautta monipuolista tietoa sekä tärkeitä huomioita tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä (Hirsjärvi - Hurme 2000: 61). Haastattelu toteutetaan yhteistyökumppanien kesken. Lisäksi Hirsjärvi, ja Hurme (2000) mainitsevat sen etuna, että tietoa saadaan kerättyä yhdellä kertaa usealta haastateltavalta (Hirsjärvi - Hurme 2000: 63). Ryhmähaastattelu mahdollistaa siis parhaiten keskustelun avulla laaja-alaisen tiedon keräämisen VQ:sta, jolloin saadaan monta näkökulmaa VQ:n käytettävyydestä.

Haastateltavien samanlainen tausta (toimintaterapeutin ammatti, VQ:n testaus ja perehdytys) liittyen VQ:n käytettävyyteen lisää todennäköisesti haastattelun sujuvuutta, keskustelun syntymistä ja laaja-alaisia näkemyksiä sekä toisia tukevia että eriäviä kommentteja. Ruusuvuori ja Tiittula (2005) nostavat esille kokoonpanon samankaltaisuuserilaisuus-käsityksen. Siinä todetaan ryhmän jäsenten samankaltaisuuden, kuten jäsenten tietämyksen tutkittavasta aiheesta tukevan heidän keskusteluun liittyvää motivaatiota. (Ruusuvuori – Tiittula 2005: 229–230.)

6.2.1 Teemojen muodostaminen

Ennen teema-alueiden muodostamista tulee olla tietoinen siitä, millaista tietoa tutkimukselta haetaan; faktatietoa vai mielipiteitä. Kysytäänkö Hirsjärven ja Hurmeen (2000) luokittelemia tosiasiakysymyksiä vai mielipidekysymyksiä (Hirsjärvi – Hurme 2000: 106). Tutkimuskysymystä "Miten raakasuumennosta voidaan kehittää käyttökelpoisemmaksi?" ajatellen, toimintaterapeuteilta halutaan selvittää käyttöön liittyviä näkökulmia eli heidän mielipiteitään VQ:sta.

Teema-alueet muodostettiin tutkimuskysymyksen kautta. Käytännössä tutkimuskysymyksiä kuvaavat teoreettiset peruskäsitteet, joiden alakäsitteitä teema-alueet ovat (Hirsjärvi - Hurme 2000: 66). Tutkimuskysymykseen liittyvät peruskäsitteet ovat *rakenne* ja *käytettävyys* eli VQ:sta halutaan tietoa sekä rakenteellisista ominaisuuksista että käyttöön liittyvistä estävistä tekijöistä. Laitimamme teemahaastattelurunko (Liite 1.) on siis teema-alueuuttelo, johon kysymykset rakennetaan. Kysymykset tarkentavat teema-alueita haastattelussa.

Teema-alueet:

Rakenne

- Käsitteet
- Kieliasu

Käytettävyys

- Arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys
- Kulttuuri -> käyttökelpoisuus suomessa
- Pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys
- lomakkeiden täyttö
- tahdon käsite
- Kokonaisuus

6.2.2 Haastattelun toteutus

Testihaastattelu toteutettiin opponenteilla 30.11.2012. Sen kautta nousi esille muutamia kysymysten kieliasuun liittyviä asioita, kuten joidenkin kysymysten johdatteleva tyyli ja "onko" sanan käyttö kysymysten aloituksessa. Teemahaastattelurunko sekä kyselylomake täsmennettiin esiin nousseiden huomioiden kautta ja lähetettiin sähköpostilla ohjaajille ja yhteistyökumppanille ennen varsinaista haastattelupäivää. Näin haluttiin varmistaa, että toimintaterapeutit saavat riittävästi aikaa valmistautua VQ:ta käsitteleviin teemoihin ja kysyä mahdollisista epäselvyyksistä etukäteen.

Teemahaastattelu toteutettiin Keskuspuiston ammattiopistolla 2.11.2012 ja siihen osallistui yhteensä viisi toimintaterapeuttia. Haastattelu eteni keskusteluna teemojen kautta, ja siihen oli varattu aikaa noin tunti. Haastattelu nauhoitettiin osallistujien luvalla. Aineiston äänityksen kesto oli yhteensä yksi tunti ja yhdeksän minuuttia eli se pysyi suunnitelluissa aikarajoissa. Teemahaastattelun jälkeen osallistujille jaettiin kyselylomakkeet.

6.3 Aineistonkeruu – kyselylomake

Toisena aineistonkeruuvaiheena toteutettiin kyselylomake. Ennen kyselylomakkeen suunnittelua ja luomista tulee tutkimuksen keskeiset käsitteet ja teoreettinen viitekehys olla tiedossa, sillä käsitteiden avulla mitataan tutkittava asia. Lisäksi tutkimuksen kannalta on tärkeää että teoreettinen ilmiö voidaan operationalisoida, eli muuttaa mitatta-

vaan muotoon, jonka kautta muuttajat valitaan. Suunnittelussa tulee olla varma, että kyselylomakkeen mitattavuus mittaa juuri sitä mitä teoreettisten käsitteiden sanotaan mittaavan. (Vilka 2005: 81.)

Tutkijan tulee määritellä tutkimuskysymykseen peilaten mitkä ovat taustamuuttujia eli selittäviä tekijöitä (sukupuoli, koulutus). Näillä on vaikutus selittäviin muuttujiin eli tutkittaviin asioihin. Tutkimuksen yhteydessä puhutaan havaintoyksiköistä eli tilastoyksiköistä, joita ovat esimerkiksi ihminen, tapahtuma, tilanne tai yritys. Muuttuja on mitattava havaintoyksikön ominaisuus. (Vilka 2005: 84.)

Ennen kyselylomakkeen tekoa tulee olla tiedossa, mitä ohjelmaa tietojen käsittelyssä käytetään ja, tietojen syöttö- sekä raportointitapa. Tavoitteen on oltava täysin selvillä: mihin kysymykseen etsitään vastauksia ja millä selittävillä muuttujilla on vaikutusta selittäviin muuttujiin. On ehdottoman tärkeää varmistaa että tutkittava asia saadaan selville kyselylomakkeen avulla. (Heikkilä 2004: 47.)

6.3.1 Kyselylomakkeen toteutus

Kyselylomakkeet (Liite 2.) annettiin teemahaastattelun jälkeen, jotta haastatteluun osallistuvat toimintaterapeutit ehtivät vielä pohtia mahdollisia lisäkommentteja. Lomakkeet annettiin osallistuneille mukaan ja heitä pyydettiin palauttamaan ne täytettyinä seuraavan viikon aikana. Kyselylomakkeen ohella jokaiselle annettiin saatekirje (Liite 3.), jossa oli avattu opinnäytetyön tarkoitusta ja sitä, kuinka vastaukset käsitellään. Kyselylomakkeen väitteet kuvastavat VQ:n käyttöön liittyviä osa-alueita. Jokaista väittämää kohden tuli antaa numero yhdestä viiteen (1= Helppoa, 5= Vaikeaa), joka kuvastaa omaa kokemusta arviointivälineen käytöstä.

6.4 Aineiston analyysi – teemahaastattelu

Teemahaastattelun aineiston analyysivaiheessa mukailtiin sekä aineistolähtöistä että teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009) jakavat aineistolähtöisen analyysin vaiheet tiivistetysti kolmeen eri vaiheeseen, joita ovat pelkistäminen, ryhmittely ja abstrahointi. Analyysin voi tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. (Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti 2009: 124.)

Analyysivaiheen alku litteroinnista aineiston ensimmäiseen luokitteluun eteni aineiston ehdoilla. Pääpainoisen tarkastelun alla oli tutkimuskysymys *“Miten raakasuumennosta voidaan kehittää käyttökelpoisemmaksi?”*, johon aineistosta pyrittiin löytämään vastauksia. Uusien luokitusten muodostamisen ja aineiston syvällisemmän tarkastelun vaiheessa analyysin periaatteena toimi teoriaohjaava sisällönanalyysi. Teoriaohjaava sisällönanalyysi perustuu siihen, että käsitteistö on valmiina ja tutkittavasta kohteesta tiedetään jo etukäteen. Aineiston luokitteluun vaikuttaa aikaisempi viitekehys, teoria tai käsitejärjestelmä. (Silius 2005:7.) Luokitusten uudelleen muodostamisessa perustana käytettiin Toimintaterapeuttiliiton Hyviä arviointikriteerejä (2010). Analyysin vaiheet on avattu tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

6.4.1 Litterointi

Aineiston analyysi aloitettiin kuuntelemalla yhdessä aineisto läpi. Aineistoa käytiin läpi monta kertaa, jotta haastattelusta saataisiin litterointia varten mahdollisimman selkeä ja yhtenäinen kuva. Varsinainen litterointi aloitettiin jakamalla jokaiselle yhtä suuret osiot aineistosta (Fontti Courier New, riviväli 1,15). Litterointi kirjoitettiin tietokoneella auki tarkasti puhekielelle, jotta haastateltavien vastaukset antaisivat mahdollisimman tarkasti tietoa teemoista ja haastattelun rakenne säilyisi alkuperäisenä. Litteroidussa aineistossa ei huomioitu täyteilmaisuja ja luonnollisia äännähdyksiä, sillä ne eivät olleet relevantteja tutkimusongelman kannalta.

Lopuksi litteroitu aineisto käytiin vielä yhteisesti läpi korjaten sanoja ja lauseita sekä tarkistaen että aineisto on yhteneväinen nauhoituksen kanssa. Hirsjärvi ja Hurme (2000) ohjeistavat että litteroitu materiaali on hyvä lukea interaktiivisesti kokonaisuutena moneen otteeseen vielä läpi, joten ennen varsinaista aineiston analyysia aineisto luettiin useamman kerran (Hirsjärvi - Hurme 2000: 143).

6.4.2 Pelkistäminen

Pelkistämisen periaatteina on tiivistää ja tunnistaa erilaisia olennaisia näkökulmia aineistosta ja siten karsia epäolennaisia tieto pois. Tiivistyksen yhtenä periaatteena on tunnistaa aineistosta yhteisiä piirteitä. (Ojasalo – Moilanen – Ritalahti 2009: 124.) Aineiston pelkistäminen tapahtui poistamalla sellaista aineistoa, mikä ei antanut olennaista tietoa tutkimuskysymyksestä ja löytämällä aineistosta yhteneväisyyksiä, jolloin sa-

manlaisten havaintojen määrää pystyttiin karsimaan. Lisäksi aineistosta poistettiin toistuvia turhia puhekielen sanoja kuten ”niinku” ja omat puheenvuoromme. Lauseet tiivistettiin irrallisiksi teemojen kysymyksistä, jolloin niistä syntyi yleistetympiä yksinkertaisempia ajatuskokonaisuuksia.

6.4.3 Ryhmittely

Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2009) suosittelevat tarkasti käymään aineiston läpi tarkastelemalla aineistoa eroavaisuuksien ja samankaltaisuuksien kautta. Itse ryhmittely tapahtuu kokoamalla, ryhmittelemällä ja yhdistämällä samankaltaiset käsitteet omaksi luokaksi. (Ojasalo ym. 2009: 125.) Ryhmittely päätettiin toteuttaa haastattelussa käytettyjen teemojen mukaisesti eli teemat toimivat ensimmäisinä luokkina. Ratkaisuun päädyttiin, sillä jo haastattelun aikana vastaukset eivät sijoittuneet vastaavaa kysymystä koskevan teeman alle, vaan vastaukset saattoivat linkittyä samanaikaisesti moneen eri teemaan. Ryhmittelyä selkeytettiin luomalla jokaiselle teemalle oma värikoodi. Aineistoa käytiin ensimmäiseksi läpi teema kerrallaan ja värjäämällä vastauksia teemoja vastaavalla värillä. Vastauksia siirrettiin ja yhdisteltiin leikkaamalla aineistoa niiden yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien mukaan. Tämän jälkeen ne asetettiin vastaavan teeman alle.

Metsämuuronen (2001) suosittelee luokkien testausta ja olemaan avoin tekemään niihin mahdollisia muutoksia (Metsämuuronen 2001: 57). Käytännössä luokkien alle ryhmitellyistä vastauksista lähdettiin vielä etsimään säännönmukaisuuksia. Siten saatiin kertaalleen ryhmiteltyä ja tiivistettyä vastauksia sekä luotua uusi selkeämpi ja yhtenäisempi analyysi teemojen alle. Luokat eli teemat pysyivät samoina, mutta käsitteitä siirrettiin vielä eri teemojen alle esimerkiksi ”*Epävarman ja sitoutuneen välinen etäisyys hankala*”, siirtyi ”*Arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys*” -teeman alta ”*Pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys*” -teeman alle, sillä ajatuskokonaisuuden sisällön merkitys vastasi suoraan VQ:n pisteyttämisen käyttöä, johon pisteytyskriteerien sisällöt vaikuttavat.

6.4.4 Abstrahointi

Abstrahointi tarkoittaa aineiston hajottamista käsitteiksi, jotka kootaan johtopäätöksiksi synteessin avulla. Aineiston abstrahointi on tärkeää, jotta johtopäätöksiä voi siirtää yleiselle käsitteelliselle sekä teoreettiselle tasolle. (Metsämuuronen 2001: 51.) Jokaisen

teeman alle kerätty aineisto käsitteellistettiin. Esimerkiksi Pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys –teeman alle luokitellusta ”*Passiivisen sisältö äärimmäisen negatiivinen, vaikea tulkita*” muutettiin ”*Passiivisen käsite epäselvä*”.

6.4.5 Aineiston analyysi teoriaohjaavasti

Ensimmäisen luokittelun jälkeen aineistoa lähdettiin tarkastelemaan ja ryhmittelemään uudestaan Toimintaterapeuttiliiton (2010) ”*Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa – arvioinnin lähtökohdat ja suositukset*” neljän eri vaiheen kautta, jotka ovat arvioinnin toteuttaminen, tulosten jäsentäminen ja yhteenveto, arviointitiedon käyttäminen sekä arvioinnin dokumentointi. Vaiheet valittiin ohjaamaan analysointia ja ne toimivat valmiina käsitejärjestelmänä ryhmittelyssä.

Luokittelua varten tehtiin teoriaohjaavaan analyysiin kuuluva analyysirunko, joka jaettiin kahteen osaan; sekä sen sisälle jääviin että ulkopuolelle jääviin luokkiin (Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti 2009: 126). Analysointi aloitettiin muodostamalla hyvistä arviointikäytännöistä yläluokat analyysirungon sisälle. Aiemmin täsmennetyt teemat eli ensimmäinen luokittelu ryhmiteltiin yläluokkien alle. Luokittelu tapahtui kohdistamalla teemat niiden alla olevan aineiston perusteella vastaavan yläluokan alle, esimerkiksi pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys -luokka ryhmiteltiin tulosten jäsentäminen ja yhteenveto -luokkaan.

Teemojen alla olevan aineiston analyysiin syventyessä ja uudelleen luokittelussa huomattiin että ne linkittyivät samanaikaisesti useamman kuin yhden yläluokan alle, joten lopullinen luokittelu koottiin selvennyksen vuoksi taulukkoon jossa näkyy miten eri teemat ryhmittyvät useamman yläluokan alle. Lisäksi uudelleen ryhmittelyssä huomattiin että yksi teema ”*käsitteet*” ei ollut luokituksen kannalta olennainen, joten se poistettiin kokonaan. Sen alla oleva aineisto oli yhdenmukaista ”pisteytyskriteerien ymmärrettävyys”- teeman kanssa. Ylä- ja alaluokituksista tehty taulukko löytyy liitteenä nro 4.

Analyysirungon ulkopuolelle ei rajattu varsinaisesti teemoja vaan aineistosta saatua tietoa, joka erosi tutkimuskysymykseen liittyvästä aineistosta. Ulkopuolelle muodostettiin kaksi uutta luokkaa ”*VQ:n käyttökelpoisuutta jo edistävät asiat*” eli aineistosta nousseet VQ:n positiiviset asiat, esimerkiksi tekstin hyvä luettavuus, sekä ”*Opinnäytetyön ulkopuolelle jäävät kehittämissuositukset*”. Kehittämissuositukset, jotka rajattiin toisen

tutkimusversion muokkauksen ulkopuolelle, käsittivät asioita joihin resurssimme eivät riittäneet. Kyseiset ehdotukset esitellään kappaleessa 9.

6.5 Kyselylomakkeen analysointi

Metropolia ammattikorkeakoulun lehtori Sami Grönbergin tiedoksiannon (2012) kautta ilmeni, ettei SPSS tilasto-ohjelman käyttö kyselylomakkeiden analysoinnissa ole opin- näytetyön kannalta tarkoituksenmukaista pienen otannan (n=5) ja kyselylomakkeiden vaihtoehdon “ei osaa sanoa” vuoksi. “Ei osaa sanoa”- vaihtoehto ei ollut riittävän infor- matiivinen tulosten kannalta. Johtopäätöksenä edellä mainitulle kyselylomakkeiden vastauksia käytettiin teemahaastattelusta nousseiden vastausten tukena. Kyselylo- makkeiden analysoinnissa käytettiin Excel-ohjelman taulukointia nostamalla esiin kyse- lylomakkeista ilmenneet yleisimmät kehittämiskohteet ja ongelmat VQ:n ensimmäisen tutkimusversion käytöstä. Vastauksien määrä ja yleisyys ohjasivat taulukointia.

7 Tulokset ja Johtopäätökset

Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuteilta teemahaastattelusta nousseiden ja kyselylomakkeista kerättyjen vastausten perusteella muokkasimme The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän toisen tutkimusversion. Toiseen tutkimusversioon muokkasimme omien resurssien puitteissa seuraavia kehityskohteita: kieliasun tarken- taminen, käsikirjan oleellisimpien kohtien korostaminen, tekstin selkeämpi jaottelu, ar- viointikriteerien tarkentaminen, suomalaiseseen kulttuurin sopimattomien sanojen ja lau- seiden poistaminen sekä muokkaus, kriteerien “epävarma” ja “sitoutunut” välisen etäi- syyden tarkentaminen, pisteytystä selkeyttävän liitteen, lomakkeiden ohjeistuksen sel- keyttäminen, muistiinpanotilan lisääminen lomakkeisiin, tahdon jatkumon käytön sel- keyttäminen ja lomakkeiden muuttaminen samansuuntaisiksi. Seuraavissa luvussa avataan kehittämiskohteiden muokkausta.

Toimintaterapeuttien käyttökokemusten perusteella kieliasu oli pääosin selkää ja luet- tavaa, mutta joidenkin lauseiden kohdalla kaivattiin vielä lisämuokkausta. Ensimmäistä tutkimusversiota käytiin systemaattisesti läpi ja lauseita muokattiin toiseen tutkimusver- sioon kieliasultaan suomenkieleen sopivaksi, kuten muuttamalla joidenkin lauseiden sanajärjestystä sekä poistamalla ja muokkaamalla lauseet, joissa VQ on tekijänä. Esi- merkiksi lause *“Koska VQ rekisteröi järjestelmällisesti tietoa kuinka asiakas reagoi ja*

toimii ympäristössään...” muutettiin seuraavasti “VQ-arviointimenetelmän avulla saadaan tietoa asiakkaan erilaisista ympäristössä tapahtuvista toiminnoista...”.

“Mun mielestä ihan luettavaa tekstiä, ymmärrettävää.” (tt2)

“Varmasti siellä on vielä sellaisia joitaki lauseita, mitä joutuu vähän hioo ja katsomaan läpi.” (tt1)

Käsikirjan luettavuutta ja käyttöä selkeytettiin korostamalla käytön kannalta oleellisia sanoja ja lauseita. Korostukset tehtiin käsikirjan osioon “3 VQ:n taustalla olevat käsitteet” kappaleisiin 3.2-3.4.3 sekä 3.6. Esimerkiksi kappaleen “3.2.1 Arvot” lauseeseen *“Arvot ovat johdonmukaisia **sisäistettyjä uskomuksia.**”* Toimintaterapeutit nostivat korostamisen esille helpottamaan käsikirjan luettavuutta.

“Mun mielestä siin vois ehkä vielä alleviivata tai boldata jotain tiettyjä käsitteitä tai pääkohtia, se ois vielä luettavampi.”. (tt4)

Haastattelussa toimintaterapeutit toivat esille käsikirjan rakenteen jaotteluun liittyviä vaikeuksia. Jaottelua suunniteltiin niin, että uudet kappaleet esimerkiksi kappale “6 pisteytys” alkavat omalta sivulta. Jokainen arviointikriteeri alkaa omalta sivulta helpottamaan arviointikriteerien tarkistamista pisteytystä tehdessä.

“...vois vähän sitä jaottelua et pisteytysosio vois alkaa erikseen tai selkeesti eri sivulta et on kaks osio esimerkiks.” (tt4)

Yhtenä tuloksena aineistosta nousi arviointikriteerien täsmennys. Muutamia arviointikriteerejä muokattiin niin, että sisällöllinen merkitys ei kuitenkaan muuttunut. Arviointikriteerien muokkauksella haluttiin edesauttaa pisteytyksen tekemistä. Muokkaus tapahtui poistamalla suomalaisen kieleen sopimattomia ilmauksia kuten kappaleesta “7.6 Osoittaa tavoitteellisuutta” lause *“Leipoessaan kakkua ensimmäistä kertaa, asiakas ilmaisee aikomuksistaan leipoa vielä suurempi ja yksityiskohtaisempi kakku seuraavalla kerralla”* muutettiin *“Leipoessaan kakkua ensimmäistä kertaa, asiakas ilmaisee aikovansa leipoa suuremman tai yksityiskohtaisemman kakun seuraavalla kerralla”*. Lisäksi arviointikriteerien kieliasua paranneltiin sekä kappaleen 7.8 arviointikriteeri *“Osoittaa tyytyväisyyttä suoritukseensa”* muutettiin muotoon *“Osoittaa tyytyväisyyttä”*, jotta ilmaus

ei linkity liikaa suoritus -käsitteeseen. VQ:n alkuperäisessä englanninkielisessä käsikirjassa kyseinen arviointikriteeri on otsikoitu *“Shows pride”*.

“Mua kans jotkut ne esimerkit huvitti että aikoi seuraavalla kerralla leipoa vielä isomman ja hienomman kakun ja semmonen niinku et ei oo ykskään vielä mulle näin sanonu vaikka ehkä leipovatkin”. (tt2)

“Mä oisin ehkä kaivannu vielä niinku tarkempaa siihen arviointikriteerien aukasemiseen...” (tt2)

Toimintaterapeutit toivat esiin haasteita, jotka liittyvät pisteytyskriteerien sisältöihin. Erityisesti kriteerit *“passiivinen”* ja *“epävarma”* olivat hankalia ymmärtää. *“Passiivinen”* koettiin käsitteenä liian negatiiviseksi ja *“Epävarma”* pisteyttämisen kannalta epäselväksi. Pisteytyskriteereihin lähdettiin etsimään vastineita selventämään niiden sisällöllistä merkitystä. Tulimme siihen tulokseen että vastaavat käsitteet, joita kokeilimme niiden tilalle, olisivat muuttaneet sekä pisteytyskriteerien sisältöjen välistä suhdetta toisiinsa nähden että tuen määrän astetta suhteessa vastaavaan pisteytyskriteeriin. Kokeilimme seuraavia vastineita: haluton, innoton (*passiivinen*) ja harkitseva (*epävarma*).

“...epävarma sana niin emmä tiiä mikä ois parempi sana, mut se ehkä on vähän harhaanjohtava.” (tt4)

“...passiivinen, se on jotenki niin negatiivinen että se on niinku vaikee antaa...” (tt5)

Pisteytyskriteerien *“epävarma”* ja *“sitoutunut”* väliset rajapinnat koettiin häilyviksi. Rajapintojen välistä etäisyyttä muokattiin lähemmäksi toisiaan muuttamalla käsite *“sitoutunut”* käsitteeksi *“sitoutuva”*. Sitoutuva on prosessissa matkalla kohti toimintaan sitoutumista, mutta tarvitsee kuitenkin vielä hieman tukea. Tässä vaiheessa henkilö hakee vielä kiinnostuksen kohteita ja arvoja toiminnasta. *“Sitoutunut”* on käsitteenä mieles-tämme liian vahva kuvaamaan vielä rakentumisvaiheessa olevaa tahtoa.

“Mäki koin sillä tavalla että oikeestaan se epävarman ja sitoutuneen väli oli hankalin...” (tt1)

Yhtenä kehitysehdotuksena tuloksista nousi tarve erilliselle liitteen muodossa olevalle tiivistelmälle pisteytyskriteereistä. VQ:n toiseen tutkimusversioon teimme luonnoksen lomakkeesta, jossa on tiivistettynä pisteytyskriteerit, arviointikriteerit sekä tahdon jatkumun tasojen kuvaus. Liite koettiin helpottavan rutiinin muodostumista VQ:n käytössä. Lomaketta ei lisätty opinnäytetyöhön liitteeksi koska sen koettiin olevan raakaluonnos, ei virallinen lomake.

“...se vois olla hyvä että ne ois liitteenä nää määritteet...” (tt1)

Lisäsimme käsikirjaan takaisin kuvan tahdon tasoista, joka mukailee VQ:n alkuperäistä englanninkielisen käsikirjan kuvaa. Aineistosta nousi tarve kuvasta, joka helpottaisi tahdon käsitteen ymmärtämistä sekä käsikirjan luettavuutta. Lisäksi VQ:n käsikirjan lomakkeiden täyttämisen ohjeet sekä tahdon teoriaosuuden kieliasu muokattiin selkeämmäksi esimerkiksi ohjeissa oleva käsite “*koontilomake*” poistettiin ilman, että se vaikutti ohjeistukseen sekä teoriasta korostettiin tummentamalla oleellisimpia kohtia. Teimme edellä mainitut muutokset edistämään tahdon-käsitteen sisäistämistä.

“...jos olis jotain kuvia esim tahdosta tai näistä kaavioo tai jotain. Se saattais ehkä selkiyttää sen käsitettä...” (tt2)

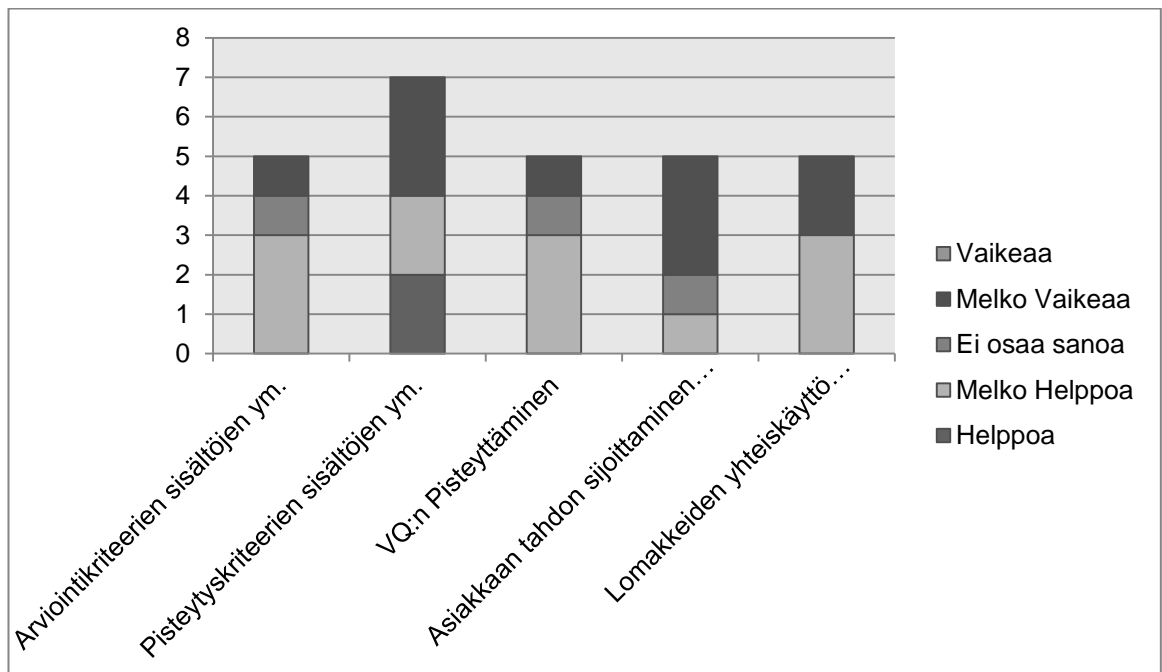
Tuloksien mukaan lomakkeiden käyttö koettiin ajoittain hankalaksi. Toimintaterapeutit toivat esille kehitysehdotuksina lisämuistiinpanotilan lisäämisen lomakkeisiin ja niiden muuttamisen samansuuntaisiksi. Lomakkeisiin A, B ja C lisättiin tilaa muistiinpanoille, ja kaikki lomakkeet muutettiin vaakatasoisiksi. Lisäksi Ympäristön- ja Neljän osa-alueen havainnointilomake yhdistettiin. Nelikentän alle lisättiin muistiinpanotilaa ja ympäristölomakkeesta siirrettiin asiakkaan ja havainnointitilanteeseen liittyvät tiedot. Lomake löytyy opinnäytetyöstä liitteenä nro. 8.

“...jos pystyy niin ois kaikki saman suuntaisia.” (tt4)

“...saisko sinne esim alas viivat mihin vois laittaa niitä lisämuistiinpanoja...” (tt1)

“Mä niinku jotenkin meinasin seota näis ympäristölomakkeissa ku sit mä jossai vaiheessa tajusin et täälhän on toinenkin ympäristöön liittyvä et niinku sit mä rupesin mietti no et tarviiks näit molempia...”(tt3)

Käytimme kyselylomakkeiden tuloksia teemahaastattelusta nousseiden vastausten tukena pienen otannan (n=5) vuoksi. Halusimme tuoda kyselylomakkeista nousseet tulokset opinnäytetyöhön graafisena kuviona selventämään kehitysehdotuksia (ks. kuvio 2). Seuraavat tulokset nousivat kyselylomakkeiden analysoinnissa esiin: arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys (esimerkkejä liian vähän), pisteytyskriteerien ymmärrettävyys (”passiivinen” ja ”epävarma” välinen ero vaikea arvioidessa), VQ:n pisteyttäminen, asiakkaan tahdon sijoittaminen tahdon jatkumolle (asiakkaan tahtoon vaikuttavat useat ympäristö- ja tilannetekijät) ja VQ:n lomakkeiden käyttäminen yhdessä käsikirjan kanssa (lomakkeisiin enemmän kirjoitustilaa, pisteytyskriteerit erilliselle liitteelle). Osa kehittämiskohteista rajautui omien resurssiemme ulkopuolelle.

Kuvio 2. Kyselylomakkeesta nousseet tulokset.

Aineistosta nousi kaksi toimintaterapeuttien testauksessa esiintynyttä ongelmaa, joihin emme voineet vaikuttaa toisen tutkimusversion muokausprosessissa. Kyseiset ongelmat liittyivät VQ:n ensimmäisen tutkimusversion käsikirjan vähäiseen perehtymiseen aikataulullisista syistä johtuen. Toimintaterapeutit pohtivat paljon VQ:n soveltuvuutta autismikirjoon kuuluville ja kehitysvammaisille asiakkaille, jolloin ongelmana oli tahdon tulkinnan vaikeus. Johtopäätöksenä edellä mainitulle VQ:n käsikirjaan perusteellisempi perehtyminen olisi helpottanut tahdon tulkintaa myös kyseisten asiakkaiden kohdalla.

Myös VQ:n alkuperäisessä englanninkielisessä käsikirjassa on mainittu että arviointimenetelmää käyttävän ammattihenkilön on ymmärrettävä, että sen tehokas käyttö vaatii tahdon käsitteen sekä teorian laaja-alaista ymmärtämistä. (de las Heras ym. 2007: 1.)

“...onko tää tahtoa vai autismin piirteitä vai mitä.” (tt5)

“Samoin mietin että mistä tiedän onko kyseessä oikeesti se, että opiskelijalla on heikko tahto vai onko kyse oikeesti, että hän ei esimerkiksi ymmärrä asiaa tai hänellä on asperger- oireyhtymään liittyviä asioita, mitkä näyttää siltä että hän ei haluais osallistua, mutta todellisuudessa saattaa haluta hyvinkin paljon. Ei vaan kykene ehkä näyttämään sitä ulospäin.” (tt1)

“Jos nää sisäistää suht hyvin, nii sitte sen pystyy varmasti aika just nopeesti löytää sen, oikean kohdan.” (tt3)

“Mutta uskon että sitten jos on siihen perehtynyt kerran kunnolla niin se varmasti nopeutuu ja sitä käsikirjaa ei niin paljoa tarvitse siinä.” (tt2)

The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän ensimmäisen tutkimusversion testauksesta nousseiden käyttökokemusten ja toiveiden pohjalta, ottaen huomioon tutkimuskysymyksen, olemme saaneet muokattua käyttökelpoisemmän arviointimenetelmän vastaamaan yhteistyökumppanin tarvetta.

Yhteistyökumppanin käyttökokemukset on huomioitu muokkausprosessissa analysoimalla ja muodostamalla niistä tulokset eli VQ:n ensimmäisen tutkimusversion kehittämiskohteet, joiden pohjalta olemme saaneet muokattua VQ:n raakasuoennoksesta käyttökelpoisemmän arviointimenetelmän yhteistyökumppanin käytännön työhön. Kehittämisehdotukset ovat antaneet vastauksen tutkimuskysymyksen: miten VQ:n raakasuoennosta voidaan kehittää käyttökelpoisemmaksi?

Johtopäätöksenä näemme The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän mahdollisuuden olla hyödynnettävissä laaja-alaisesti toimintaterapia-alan käyttöön. VQ:n suomenkielisen virallisen standardoidun version julkaiseminen vaatii lisätutkimusta sekä suuremman otannan testauksessa sen luotettavuuden ja käyttökelpoisuuden ja näin ollen sen näyttöön perustuvuuden takaamiseksi.

8 Tutkimuseettinen tarkastelu

Kohdistamme tutkimuseettisen tarkastelun opinnäytetyöprosessin kannalta olennaisimpiin eettisiin näkökulmiin, joita halutaan nostaa esille. Tarkastelun tukena käytetään Olli Mäkinen (2006) teosta "Tutkimuseetiikan ABC". Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan anonymiteettia, aineistonkeruuta sekä tulosten luotettavuutta ja soveltuvuutta.

Mäkinen (2006) selventää anonymiteetin kuuluvan tutkimuseettisiin perusteisiin. Anonymiteetti tulee taata jokaiselle tutkimuksessa mukana olevalle. Oli mukana sitten yksilö tai monesta jäsenestä koostuva ryhmä. (Mäkinen 2006: 114.) Opinnäytetyön kohdalla anonymiteetti pyrittiin turvaamaan käsittelemällä asianmukaisella tavalla kyselylomakkeet sekä teemahaastattelun vastausten hyödyntäminen. Informoimme yhteistyökumppania kyselylomakkeiden yhteydessä lähettämissämme saatekirjeissä tutkimuksen tavoitteen, aineistonkeruumenetelmät sekä miten tiedot hävitetään niiden analyysin jälkeen jolloin yksittäisiä vastaajia ei pystytä tunnistamaan aineistosta. Lisäksi kohderyhmänä olleet nuoret pysyivät nimettöminä koko opinnäytetyöprosessin ajan. Heidän henkilötietonsa olivat ainoastaan yhteistyökumppanin tiedossa, sillä testauksen ja tutkimuksen kannalta ei ollut relevanttia tuoda niitä tietoon. Opinnäytetyöhön emme myöskään tuo julki informanttien nimiä tai muita heihin liittyviä asioita, joista heidät voisi mahdollisesti tunnistaa.

Anonymiteetin avulla saadaan tarkasteltua tutkimuksen aineistonkeruuta sekä tuloksia objektiivisemmin. Sen avulla voidaan nostaa esille asioita, jotka voisivat ilman anonymiteettia olla tutkittaville herkkiä asioita ja jopa aiheuttaa heille harmia. (Mäkinen 2006: 114.) Teemahaastattelussa ja kyselylomakkeessa tarkasteltiin toimintaterapeuttien mielipiteitä VQ:n käytettävyydestä. Tuloksien yhteydessä nostettiin esille olennaisia suoria kokemuksia VQ:sta ja sen kehittämiskohteita. Anonymiteetin kautta pystyttiin tarkastelemaan tuloksia kattavasti ja siten vastaamaan toimintaterapeuttien tarpeeseen saada käyttökelpoinen arviointimenetelmä, ja samalla kunnioittaen heidän oikeuksia ja yksilöllisyyttä. Tutkimuksessa voidaan viitata monin eri keinoin henkilöihin ilman että heidän henkilöllisyytensä paljastuu, kuten numeroin ja kirjaimin (Mäkinen 2006: 115). Raportissa aineiston analyysiosiossa käytettiin informanteista lyhennettä *tt*. Mäkinen (2006) painottaa että tutkijoiden tulee tehdä parhaansa, jotta tutkittavien henkilöllisyys

pysyy suojattuna ja antaa lupaus luottamuksellisuudesta tutkittaville liittyen henkilötietoihin sekä tutkimusaineiston käsittelyyn (Mäkinen 2006: 115).

Aineistonkeruumenetelmiä tarkasteltaessa pyrittiin valitsemaan menetelmät, joiden avulla saadaan kattavimmin tietoa tutkimuskysymykseen. Luotettavuuden lisäämiseksi käytettiin triangulaatiomenetelmää eli kahden tai useamman menetelmän yhteiskäyttöä tutkimuksessa. Menetelmiksi valittiin teemahaastattelu ja kyselylomake. Teemahaastattelussa otettiin huomioon erityisesti kysymysten asettelu. Mäkinen (2006) mainitsee että kysymysten suunnittelussa on otettava huomioon että ne eivät ole johdattelevia tai liian yksiselitteisiä. Lisäksi on hyvä saada valmiit kyselyt aina ensin testaukseen. (Mäkinen 2006: 92–93.) Teemahaastattelurunko sekä kyselylomake annettiin opponenteille kriittiseen tarkasteluun ja heidän palautteensa kautta kysymyksiä muokattiin kummas-takin aineistonkeruumenetelmästä vielä uudestaan.

Mäkisen (2006) mukaan tutkimustulosten tarkastelu kriittisesti sekä niiden yleistettävyyden ja luotettavuuden tarkastaminen sekä kyseenalaistaminen tutkimuksen loppuun asti, on yksi tärkeimmistä periaatteista, joita tutkijoiden tulee huomioida koko tutkimuksen ajan (Mäkinen 2006: 102). Kyselylomake suunniteltiin ja muokattiin asianmukaisella tavalla, mutta emme huomioineet kuitenkaan jo suunnitteluvaiheessa otoksen pientä kokoa (n=5) vaan vasta analyysivaiheessa asia otettiin tarkastelun alle. Otoksen koon takia tuloksia ei voitu käsitellä SPSS -ohjelmalla, mutta niitä päädyttiin käyttämään teemahaastattelun tuloksien selventämisessä.

Toinen eettinen näkökulma, joka saattoi vaikuttaa tuloksiin, oli VQ:n ensimmäisen tutkimusversion käsikirjan tahdon jatkumon kuvan jääminen pois testauksesta. Kuva oli esillä ja mukana yhteistyökumppanin perehdytyksessä, mutta epähuomiostamme ja mahdollisesti teknisistä syistä johtuen sitä ei ollut ensimmäisen tutkimusversion viimeisimmässä versiossa. Asia huomattiin vasta testauksen jo alettua. Toiseen tutkimusversion kuva lisättiin takaisin ja muokattiin selkeämmäksi. Tutkimustulokset on analysoitu asiaankuuluvan teorian avulla, ja tutkimuskysymykseen on saatu vastaus yhteistyökumppanimme tarpeisiin vastaten. Omaa luotettavuutta olemme parantaneet käyttämällä tutkimuksen kannalta relevanttia kirjallisuutta sekä testaamalla VQ:ta itse ja syventymällä inhimillisen toiminnan mallin teoriaan ja sen alle kuuluviin muihin arviointimenetelmiin.

Opinnäytetyöhön olemme kuvanneet tutkimustulokset mahdollisimman kattavasti ja lukijalle selkeästi. Tutkimustuloksia yleisesti tarkastellessa, ne eivät ole mielestämme yleistettävissä laajemmin, vaan ne vastaavat ainoastaan yhteistyökumppanimme tarpeisiin. VQ:n toista tutkimusversiota voi soveltaa jatkokehitystyöhön, mutta se tarvitsee luotettavuuden lisäämiseksi laaja-alaisen tutkimustyön, johon olisi hyvä sisällyttää RACSH -analyysi, joka mittaa juuri validiteettia ja reliabiliteettia. Tulosten kautta muokattu toinen tutkimusversio on ainoastaan sovellettavissa Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuttien käyttöön. Olemme pyrkineet muokkaamaan sen mahdollisimman selkeäksi noudattaen tutkimuskysymystä ja aineistosta saatua palautetta. Toisen tutkimusversion lomakkeet on liitetty opinnäytetyöhön, mutta siten että niitä ei pysty kukaan ulkopuolinen hyödyntämään ja näin mahdollinen väärinkäyttö myös estetään.

9 Jatkokehittäminen

Opinnäytetyöprosessin alussa ilmeni, että Metropolia Ammattikorkeakoulu jatkaa VQ:n suomenkielisen version kehittämistä toisen tutkimusversion valmistumisen jälkeen. Toimintaterapian koulutusohjelma pitää hallussaan käyttöoikeudet VQ- arviointimenetelmän julkaistavaan suomenkieliseen versioon, jonka kehittäminen jatkuu lähitulevaisuudessa. Tämä tulee vaatimaan laajemman tutkimuksen. Merkittävimmät kehittämissuositukset, jotka nousivat toimintaterapeuttien käyttökokemuksista, koskivat arviointikriteerien asiakasesimerkkejä, pisteytyskriteerien ymmärrettävyyttä ja värien käyttöä arviointimenetelmän käytön tukena. Seuraavissa kappaleissa esitellään hyödynnettävissä olevia jatkokehittämissuosituksia, joiden muokkaaminen vaatii enemmän resursseja.

Toimintaterapeuttien palautteesta näkyi arviointikriteerien asiakasesimerkkien täsmennyttävyyden tarve. Suurin osa palautteesta koski niiden käyttöön soveltuvuutta ja ymmärrettävyyttä. Asiakasesimerkit eivät tukeneet pisteytyskriteerien ymmärrettävyyttä haastavissa arviointi- ja pisteytystilanteissa, joissa asiakasesimerkit ovat oleellisia jokaisen pisteytyskriteerin ymmärtämisessä ja siten pisteyttämisessä. Asiakasesimerkkien käytettävyyttä hankaloitti myös niiden kulttuurisidonnaisuus, muun muassa ”amerikkalainen” ylikorostuneisuus joissakin lauseissa ja sanoissa. Osa esimerkeistä muotoiltiin uudelleen, mutta täysin uusia esimerkkejä arviointikriteereihin ei lisätty. Koettiin, että asiakasesimerkkien lisääminen vaatii enemmän kokemusta, lisätutkimusta ja esimerkkien käytettävyyden testaamista suomalaisesta toimintaterapiasta ja arviointitilan-

teista. Jatkokehittämisehdotuksena todetaan tarve pisteytyskriteerejä havainnollistavista asiakasesimerkeistä.

Toimintaterapeutit kokivat myös pisteytyskriteerien *“passiivinen”* ja *“epävarma”* ymmärrettävyyden ja niiden välisen etäisyyden vaikeaksi tulkita: niiden rajapinnat olivat häilyviä ja käsite passiivinen koettiin äärimmäisen negatiivisena, vaikeana tulkita ja pisteyttää. Kynnys antaa pisteytyksessä passiivinen tuntui joistakin toimintaterapeuteista vaikealta. Jatkokehittämisehdotuksena on pisteytyskriteerien sisältöjen täsmällisempi avaus ja niiden rajapintojen muokkaus lähemmäksi toisiaan. Tämä saattaisi helpottaa tuen määrän arvioimista, ja asiakkaan tahdon sijoittamista tahdon tasolle sekä selkiyttää pisteyttämistä.

Ulkoasuun liittyvänä hankaluutena koettiin käsikirjassa ja lomakkeissa käytetyt harmaan eri sävyt. Kehittämisehdotuksena, toimintaterapeutit toivat esiin värien käytön harmaaskaalan sijaan. Värien käyttö voisi helpottamaan tahdon jatkumon sisäistämistä sekä käsikirjan ja lomakkeiden yhteiskäyttöä. Toimintaterapeutit ehdottivat että arviointi- ja pisteytyskriteerien osioiden sivujen reunat olisi värikoodattu, jolloin pisteyttämisen yhteydessä käsikirjasta tarkistaminen nopeutuisi. Värikoodien lisääminen oli omiin ajallisiin sekä taloudellisiin resursseihin nähden mahdotonta toteuttaa. Tämänkaltaiset muutokset vaativat julkaisuversiossa erityistä asiantuntijuutta sekä tarvittavia materiaaleja.

Jatkotyöstön ollessa ajankohtaista, toivotaan että ensimmäisen tutkimusversion testauksesta noussut palaute huomioidaan VQ:n seuraavassa tutkimusvaiheessa. Huomiota tulisi erityisesti kiinnittää kulttuurisiin kohtiin, jotta soveltuvuus taataan suomalaisille toimintaterapeuteille. Aineistosta nousi esille VQ:n joustavuus ja soveltuvuus eri asiakasryhmille. Lisäksi se ei ole aikasidonnainen ja lomakkeet ja käsikirja koetaan selkeiksi ja yksinkertaisiksi. Toivomme että VQ:n ominaisuudet säilytetään ja erityispiirteet huomioidaan sillä nämä vahvuudet edistävät menetelmän käytettävyyttä ja toimivuutta. Painotamme kuitenkin kehittämisehdotusten jatkotutkimusta suuremmalla otoksella.

10 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin helmikuussa 2012. Alussa tavoitteena oli luoda käyttökelpoinen, julkaistava versio VQ- arviointimenetelmästä Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuteille. Prosessin alettua opinnäytetyön idea ja aiheen rajaus selkenivät opinnäytetyösopimuksen ja yhteistyökumppanin tapaamisten avulla. Samoin omat resurssimme suhteessa työn määrään osoittivat suuntaa, kuinka toimeksianto olisi hyvä toteuttaa ja samalla vastaamaan yhteistyökumppanin toiveita.

Raakasuomennoksen muokkauksen alettua kokonaisuus tuntui ajoittain aikaa vievältä ja vaikealta hahmottaa, koska meillä ei ollut aikaisempaa kokemusta virallisen asiakirjan tai asiakirjojen suomentamisesta, tai niiden muokkaamisesta. Perehtyminen muihin opinnäytetöihin, joissa käsiteltiin erilaisten arviointimenetelmien kääntämistä ja käyttöönottoa sekä inhimillisen toiminnan malliin perustuviin arviointivälineisiin antoi hyvän perustan käsitteille. Kokonaisen arviointivälineen muokkaaminen, vaikkakin jo ennestään tehdyn raakasuomennoksen pohjalta, on todella suuritöistä emmekä osanneet täysin ennakoida prosessin jokaista vaihetta etukäteen. Meidät haastoi eniten pientenkin yksityiskohtien huomioiminen. Tekemisen kautta kirjoittaminen sekä yksityiskohtien huomiointi tarkentui, mutta tämän vuoksi ensimmäisestä tutkimusversiosta jäi vähemmälle huomiolle muun muassa muutama yksittäinen käsite.

Aineistonkeruuvaiheen aikana hahmotimme paremmin työn kokonaiskuvan ja sen vaatiman lisätöystön, jotta saisimme täsmennettyä työtä sen vaatimuksiin nähden. Tähän ajatukseen päädyttiin sen jälkeen kun olimme joutuneet palaamaan uudestaan muokausprosessin eri vaiheisiin ja arvioimaan omaa aikaansaannosta sekä päätöksiä VQ:n suhteen. Tämä johti päätökseen toisen tutkimusversion laatimisesta. Tulimme siihen lopputulokseen, ottaen huomioon omat resurssit, ettei toisesta tutkimusversiosta pystyisi saamaan julkaisukelpoista. Tutkimuskysymystä tuli siis tarkentaa. Tarkoituksemme oli täten saada valmiiksi käyttökelpoisempi arviointimenetelmä, joka kuitenkin vastaisi toimeksiantoa. Opinnäytetyön suunnan tarkentumisen myötä ajatustyö ja seuraavien vaiheiden suunnittelu helpottuivat ja alkoivat edetä tarkoituksenmukaisemmin. Sitoutumisemme opinnäytetyölle ja motivaatiomme saada aikaan asiantuntevaa jälkeä, sekä toisen tutkimusversion merkityksellisyys meille itsellemme kasvoi.

Opinnäytetyön ohjaus on ollut meitä tukevaa ja kannustavaa työn venymisestä huolimatta. Tarvittaessa ohjausta olisi saatu enemmänkin tueksi, mutta itsenäinen työote oli

luonnollisempi tapa edetä prosessin aikana ja ongelmatilanteet pyrittiin ratkaisemaan itse. Olemme käsitelleet tilanteet opettavaisina kokemuksina ja ajatustyötä kehittävänä. Opinnäytetyön tueksi koulun puolelta on myös saatu konsultointiapua muilta opettajilta, jotka ovat suhtautuneet rohkaisevasti vaativaan käännöstyöhön. Olisimme toivoneet käännöstyön muokkaamisen tueksi asiantuntijapalautetta, mutta sitä ei aikaresurssien vuoksi saatu.

Yhteistyö työelämän kanssa on ollut mielekästä. Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeutit, jotka ovat olleet mukana koko prosessin ajan, ovat kannustaneet ja osoittaneet mielenkiintoa ja yhteistyöhalukkuutta työtämme kohtaan, mikä on auttanut ylläpitämään hyvää motivaatiota puolin ja toisin. Haasteina koettiin ajoittain aikataulujen soveltaminen yhteen kaikkien osapuolten kesken. Yhteistyön kautta aikataululliset haasteet, perehdytykset käsikirjaan ja tarvittavat palaverit työn etenemisestä on saatu järjestymään. Opinnäytetyön tärkeys on korostunut myös siinä, kuinka suuri tarve yhteistyökumppanilla on VQ:n suomenkieliseen versioon. Heidän kauttaan olemme saaneet tärkeää tietoa ja palautetta VQ:n käyttökelpoisuudesta erilaisten asiakkaiden arvioinnissa. Yhteistyökumppanin panos on ollut työmme kannalta merkittävää ja tehnyt työstä edistyksellistä.

Opinnäytetyöprosessin aikana nousseet vaikeudet ovat haastaneet meidät paremman lopputuloksen aikaansaamiseksi. Työ on vaatinut jatkuvaa tulosten ja aikaansaannosten kriittistä tarkastelua. Eri vaiheissa saavutetut tulokset, sekä positiiviset että negatiiviset, ovat auttaneet osaltaan opinnäytetyön vaiheissa esimerkiksi tekemällä erilaisia valintoja ja päätöksiä, ja siten pääsemään eteenpäin. Ensimmäisen tutkimusversion palautteesta nostetut käytettävyyttä jo edistävät ominaisuudet, joissa olemme onnistuneet, ovat tukeneet ja ylläpitäneet prosessin loppuun viemistä.

Oppimisen kannalta olennaisinta on ollut opinnäytetyön aiheen laajuus, sen oikeanlainen suunnittelu, ja jokaisen vaiheen saattaminen loppuun. Yhtenä tärkeimpänä tekijänä on ollut The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän suomenkielisen version eteenpäin vieminen ja siten sen merkitys koko toimintaterapia-alalle. Henkilökohtainen kasvu on käsittänyt kypsymistä kirjoittajina, käännöstyön tekijöinä sekä VQ:n asiantuntijoina. Erityisesti asiantuntijana toimiminen on tuonut ammatillista itsevarmuutta ja valmiutta työskennellä erilaisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden parissa. Opinnäytetyöprosessin johdonmukaisuus oli paikoitellen haastavaa pitää selkeänä sen laajuuden ja monivaiheisuuden vuoksi. Tutkimuskysymykseen palaaminen ja sen tarkastelu antoi

työlle konkreettisuutta. Vaikka työ on paikoitellen ollut vaativaa, olemme tyytyväisiä lopputulokseen. On erittäin palkitsevaa saada tietää, että opinnäytetyömme tuloksia tullaan hyödyntämään VQ:n jatkotyöstöä varten

Lähteet

Chern, Jen-Suh – Kielhofner, Gary – de las Heras, Carmen Gloria – Magalhaes, Livia C 1995. The Volitional Questionnaire: Psychometric Development and Practical Use. *The American Journal of Occupational Therapy* 50 (7). 516-525. Verkkokoartikkeli. <<http://ajot.aotapress.net/content/50/7/516.full.pdf+html>>. Luettu 2.11.2012.

de las Heras, Carmen Gloria – Geist, Rebecca – Kielhofner, Gary – Li, Yanling 2007: A User's Manual for The Volitional Questionnaire. Version 4.1. College of Applied Health Sciences. University of Illinois at Chicago.

de las Heras, Carmen Gloria – Geist, Rebecca – Kielhofner, Gary – Li, Yanling 2007. The Volitional Questionnaire version 4.1. University of Illinois at Chicago.
Raakasuomennos: Pesonen, Mirjami – Virtanen, Laura 2008. The Volitional Questionnaire- Tahdon Arviointimenetelmä. Käsikirjan raakasuomennos. Toimintaterapian koulutusohjelma. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Forsyth, Kirsty – Parkinson, Sue 2008. The Model of Human Occupation Screening Tool. The Model of Human Occupation Clearinghouse, Department of Occupational Therapy, College of Applied Health Sciences, UIC, University of Illinois at Chicago. MOHOST. Inhimillisen toiminnan mallin seulonta-arviointi., Käsikirja. 2008. Helsinki. Psykologien Kustannus Oy. Helsinki: Helsingin Painotuote Oy.

Hautala, Tiina – Hämäläinen, Tuula – Mäkelä, Leila – Rusi-Pyykönen, Mari 2011. Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä. Helsinki: Edita Prima.

Heikkilä Tarja 2004. Tilastollinen Tutkimus. 5. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.s. 47- 63 Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula. Tutki ja Kirjoita. 2000. Helsinki: Tammi.

Keskuspuiston ammattiopisto. Yleistä ammattiopistosta. Verkkodokumentti. <<http://www.keskuspuisto.fi/yleista>> Luettu 1.4.2012.

Kielhofner, Gary – Mallison, Trudy – Crawford, Carrie – Nowak, Meika – Rigby, Matt – Henry, Alexis – Walens, Deborah 1999. Occupational Performance History Interview-II. Toimintahistoriaa ja toimintakykyä arvioiva haastattelu. Suomalainen laitos: Helin-Fay, Riitta – Hiltunen – Anna-Maija – Vesaoja, Marja. Helsinki: Psykologien Kustannus Oy.

Kielhofner, Gary 2008: Model of Human Occupation. 4. painos. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.

Kuokkanen, Merja – Liuska, Elina – Mäkelä, Leila – Repo, Tuija 2007. Näyttöön perustuva käytäntö eli Evidence-Based Practice toimintaterapiassa. Mitä näyttöön perustuva käytäntö on? Verkkodokumentti. <<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/nayttoonperustuva.pdf>>. Luettu 05.01.2012.

Kuoppala, Hannu – Parkkinen, Jarmo – Sinkkonen, Irmeli – Vastamäki, Raimo 2009. Käytettävyyden psykologia. Adage Oy. Verkkodokumentti. <http://www.adage.fi/uploads/pdf/Kaytettavyden_psykologia.pdf>. Luettu 10.4.2012.

Laki nuorisolain muuttamisesta 693/2010. Annettu Helsingissä 20.8.2010

Linde, Tea – Pellinen, Tiina 2010. ”Talo elää tavallaan”. REIS-arviointivälineen ensimmäinen käyttökokeilu mielenterveyskuntoutujien yhteisöllisessä asuinympäristössä. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Mattila, Veera – Vepsäläinen, Katja 2009. The Residential Environment Impact Survey (REIS, version 2.0) Arviointivälineen lomakkeiston ensimmäinen suomenos ja kehittäminen. Opinnäytetyö. Helsinki. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian koulutusohjelma.

Myrskylä, Pekka 2012. HUKASSA- Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Elinkeinoelämän valtuuskunta. Verkkodokumentti. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>. Luettu 11.12.2012.

Finlex 2006. Nuorisolaki 2006/72. Annettu Helsingissä 27.1.2006. Verkkodokumentti. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>>. Luettu 17.4.2012.

Ojasalo, Katri – Moilanen, Teemu – Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Undervisnings- och Kulturministeriet. Tilanne katsaus 1.11. 2011. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. Verkkodokumentti. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisopolitiikka/Kehittamisohjelma_2012-2015/Liitteet/lanuke_tilannekatsaus_2011-11-21.pdf>. Luettu 13.12.2012.

Pesonen, Mirjami – Virtanen, Laura 2009. Tahdon asia – The Volitional Questionnaire -arviointimenetelmän käyttöönotkokemuksia Kanta-Hämeen keskussairaalan nuorisopsykiatrian toimintaterapiassa. Opinnäytetyö. Verkkodokumentti. <<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2875/tahdonas.pdf?sequence=1>>. Luettu 29.2.2012.

Ritsilä, Jaana 2002. Toimintaterapeuttien käsityksiä tahdosta ja kokemuksia tahdon arviointimenetelmän käyttöönotosta. Pro Gradu tutkielma. Verkkodokumentti. <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12546/G0000106.pdf?sequence=1>>. Luettu 29.2.2012.

Ruusuvuori, Johanna – Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, Tilanteet ja Vuorovaikutus. Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sami Grönberg 2012. Lehtori. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Helsinki. Tietotekninen konsultaatio 30.11.2012.

Baron, Kathi – Kielhofner, Gary – Lyenger, Anita – Goldhammer, Victoria – Wo-

lenski, Julie 2007. The Occupational Self Assessment, OSA, version 2.2. The Model of Human Occupation Clearinghouse, Department of Occupational Therapy, College of Applied Health Sciences, UIC, University of Illinois at Chicago. Toimintamahdollisuuksien itsearviointi. Käsikirja. Suomalainen laitos: Launiainen, Helena. Helsinki: Psykologien kustannus Oy.

Silius, Kirsi 2005. Sisällönanalyysi. TTY/DMI/Hypermedialaboratorio. Verkkodokumentti.
<http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/hmjatkosems04/liitteet/JOS_hypermedia_Silius150405.pdf>. Luettu 12.4.2012.

Sosiaaliportti.fi. Sosiaalialan ammattilaisille 2012. Nuorisolain muutos astui voimaan 1.1.2011. Nuorisolain muutos: monialainen yhteistyö, etsivä nuorisotyö ja varhainen puuttuminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 31.1.2012.
<<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/ajankohtaista/lueuutinen/ajankohtaista-lastensuojelunkasikirja/nuorisolain-muutos-astui-voimaan-1-1-2011>>. Luettu 17.4.2012.

Suomen kielen perussanakirja. Kolmas osa. S-Ö. 1994. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Suomen Toimintaterapeuttiliitto Ry 2010. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa. Arvioinnin lähtökohdat ja suositukset. Verkkodokumentti.
<<http://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/images/stories/arviointijulkaisu.pdf>>. Luettu 4.4.2012.

Tilastollinen tutkimus 2004. 5. uudistettu painos. Tarja Heikkilä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Toimintaterapianimikkeistö 2003. (toim.) Tupu Holma. Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Kuntatalon paino, 2003.

Tutki ja kehitä 2005. Hanna Vilka. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Hirsjärvi, Sirkka – Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Työ – ja elinkeinoministeriö 2011. Tiedotteet 2011. Nuorten yhteiskuntatakuu - työryhmä asetettu. Verkkodokumentti. Päivitetty 17.4.2012.
<http://www.tem.fi/index.phtml?105033_m=103777&s=4760>. Luettu 17.4.2012.

Vilka Hanna 2005. Tutki ja Kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. vai Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän teemahaastattelu

The Volitional Questionnaire- arviointimenetelmän teemahaastattelu
2.11.2012

Sinulla on viisi minuuttia aikaa tutustua kysymyksiin etukäteen. Varsinaiseen haastattelun on varattu aikaa noin tunti. Haastattelu alkaa haastattelijoiden ilmoituksesta. Vastatessasi, mainitse jokaisen vastauksesi alussa oma nimesi. Kiitos!

Teemahaastattelussa käsitteellä ”ymmärrettävyys” tarkoitetaan asiatekstin ja sanavalintojen (käsitteet ja tekstin muut sanat) helppoa käsittämistä sekä rakenteellista yksinkertaisuutta. Ymmärrettävyyteen vaikuttaa aihealueen ja sanaston aikaisempi tutuus.

Käsite ”luettavuus” tarkoittaa tekstin helppolukuisuutta, johon vaikuttaa rakenneominaisuudet, sananvalinnat sekä tekstin ulkoasu.

Kieliasu

- **Millaisena koet VQ:n käsikirjan tekstin luettavuuden?**
- **Mitä mieltä olet tekstin määrästä?**
- **Mitä mieltä olet käsikirjan ulkoasusta?**
- **Mitä mieltä olet arviointilomakkeiden ulkoasusta?**

Käsitteet

- **Miten ymmärrettäviä VQ:n käsikirjan käsitteet ovat?**
- **Miten ymmärrettäviä arviointilomakkeiden käsitteet ovat?**

Arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys

- **Miten ymmärrät VQ käsikirjan arviointikriteerien sisällöt?**
- **Sisältävätkö arviointikriteerit tarpeeksi käytännön asiakasesimerkkejä?**
- **Ovatko esimerkit mielestäsi sovellettavissa asiakkaan tahdon arviointiin?**

Kulttuuri, käyttökelpoisuus Suomessa

- **Miten arviointiväline sopii mielestäsi suomalaisen toimintaterapeutin käytännön työhön?**

Pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys

- **Miten ymmärrettäviä pisteytyskriteerien sisällöt ovat?**
- **Arvioivatko kriteerit selkeästi tuen tarvetta?**
- **Miten koet pisteyttämisen tekemisen?**
- **Miten koet kahden pisteytyskriteerin “passiivinen” ja “epävarma” sisältöjen välisen etäisyyden?**

Lomakkeiden täyttö

- **Millaiseksi koet lomakkeiden täyttämisen?**
- **Kuinka kauan lomakkeiden täyttäminen vie aikaa?**
- **Onko lomakkeissa tarpeeksi tilaa omille kommenteille?**

Tahdon käsite

- **Ymmärrätkö tahdon käsitteen?**
- **Ymmärrätkö tahdon jatkumon käsitteen?**
- **Miten koet asiakkaan tahdon sijoittamisen tahdon jatkumolle?**

Kokonaisuus

- **Miten paljon aikaa käsikirjan ja arviointilomakkeiden yhteiskäyttö vie?**
- **Muodostuiko käsikirjan ja arviointilomakkeiden käytössä rutiinia?**

Kyselylomake The Volitional Questionnaire - arviointimenetelmän ensimmäisen tutkimusversion käyttökokemuksista

Nimi: _____ Ammatti: _____

Päivämäärä: ____ . ____ . _____

Kyselyn väitteet kuvaavat The Volitional Questionnaire - arviointimenetelmän käyttöön liittyviä osa-alueita. Valitse jokaista väittämää vastaava numero, joka kuvastaa omaa käyttökokemustasi arviointivälineen käytöstä. Merkitse rastilla. Alla on tarkempi selitys numeroiden merkityksistä. Kiitos vastuksestasi.

1 Helppoa= Vaivattomasti saavutettava tulos

2 Melko helppoa= Kohtalaisen vaivattomasti saavutettava tulos

3 Ei osaa sanoa= Ei samaa eikä eri mieltä

4 Melko vaikeaa= Kohtalaisen vaikeasti saavutettava tulos, kuitenkin mahdollinen saavuttaa

5 Vaikeaa= Vaikeasti saavutettava tulos, kuitenkin mahdollinen saavuttaa

Kyselylomakkeessa käsite "ymmärrettävyys" tarkoittaa asiatekstin ja sanavalintojen (käsitteet ja tekstin muut sanat) helppoa käsittämistä sekä rakenteellista yksinkertaisuutta. Ymmärrettävyyteen vaikuttaa aihealueen ja sanaston aikaisempi tutuus.

Käsite "luettavuus" tarkoittaa tekstin helppolukuisuutta, johon vaikuttaa rakenneominaisuudet, sananvalinnat sekä tekstin ulkoasu.

Väitteet		1=Helppoa	2= Melko Helppoa	3= Ei osaa sanoa	4= Melko vaikeaa	5= Vaike-
1	VQ:n käsikirjan ymmärrettävyys					
2	VQ:n arviointilomakkeiden ymmärrettävyys					
3	VQ:n käsikirjan luettavuus					
4	Arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys					

5	VQ:n käyttäminen suomalaisen toimintaterapeutin näkökulmasta					
6	Pisteytyskriteerien ymmärrettävyys					
7	Lomakkeiden täyttäminen					
8	VQ:n pisteyttäminen					
9	Tahdon käsitteen omaksuminen					
10	Asiakkaan tahdon sijoittaminen tahdon jatkumolle					
11	VQ:n lomakkeiden käyttäminen yhdessä käsikirjan kanssa					

Mahdolliset lisäkommentit:

Saatekirje

Saatekirje

1.11.12

Keskuspuiston ammattiopisto

Tutkimuksemme tarkoituksena on viedä eteenpäin VQ-arviontimenetelmän raakasuomennosta yhteistyössä Keskuspuiston ammattiopiston toimintaterapeuttien kanssa. Tavoitteena on konstrukttiivisen tutkimuksen periaatteiden mukaisesti kehittää ensimmäisestä tutkimusversiosta nousseen palautteen (teemahaastattelu, kyselylomake, asiantuntijapalaute) kautta toinen tutkimusversio. Kyselylomakkeen avulla keräämme ja käsittelemme tietoa ensimmäisen tutkimusversion käyttökokemuksista. Tietojen käsittelyn jälkeen kyselylomakkeet hävitetään asianmukaisesti, eikä yksittäistä vastaajaa voi tunnistaa.

Vastaamalla oheiseen kyselylomakkeeseen, saamme teiltä tärkeää tietoa käyttökokemuksistanne. On siis ehdottoman tärkeää, että vastaatte jokaiseen väitteeseen ja annatte mahdollisia lisäkommentteja.

Pyydämme postittamaan täytetyn lomakkeen tai palauttamaan sen sisäpostilla Tenholantien toimipisteeseen. Mikäli lomakkeista nousee kysymyksiä, vastaamme niihin mielellämme sähköpostin kautta. Meidät tavoittaa myös puhelimitse.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Ystävällisin terveisin,

Jenny Kallio

Tuuli Lehto

Veera Lehto

Ala- ja Yläluokat - Aineiston analyysi

Ala- ja Yläluokat - Aineiston analyysi

	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
Kieliasun hiominen Oleellisten asioiden korostaminen Käsikirjan tekstin selkeä jaottelu	Kieliasu	Arvioinnin toteuttaminen
Kriteerien sisältöjen tarkennus	Arviointikriteerien sisältöjen ymmärrettävyys	Arvioinnin toteuttaminen, Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto
Ylikorostetut sanat ja lauseet poistetaan ja muokataan	Kulttuuri, käyttö Suomessa	Arvioinnin toteuttaminen, Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto, Arviointitiedon käyttäminen
"Epävarma" kriteeri hankala ymmärtää Epävarman ja sitoutuneen välinen tarkennus Tiivistelmä/liite pisteytyskriteereistä Sisältöjen tarkennus (rajapinnat häilyviä) Passiivisen käsite epäselvä	Pisteytyskriteerien sisältöjen ymmärrettävyys	Arvioinnin toteuttaminen, Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto
Selkeämmät ohjeet lomakkeiden käyttöön ja täyttämiseen Enemmän tilaa omille muistiinpanoille	Lomakkeiden täyttö	Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto, Arvioinnin dokumentointi
Asiakkaan tahdon sijoittaminen tahdon jatkumolle osittain vaikeaa → Ohjeistus Kuva tahdosta	Tahdon käsite	Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto Arviointitiedon käyttäminen, Arvioinnin toteuttaminen, Arvioinnin dokumentointi
Lomakkeet samansuuntaisia	Kokonaisuus	Tulosten jäsentäminen ja yhteenveto

The Volitional Questionnaire - Lomake A

Volitional Questionnaire - yksittäisen toiminnan havainnointi Lomake A

Asiakas:	Arvioija:	Lisähuomiot:				
Syntymäaika:	Sukupuoli M/N	Päivämäärä:				
Diagnoosi:	Havainnointipaikka:					
Arvioitava osa-alue:	Pisteytys:	P	E	S	O	E/H
Osoittaa uteliaisuutta		P	E	S	O	E/H
Aloittaa toiminnan/tehtävän		P	E	S	O	E/H
Kokeilee uusia asioita		P	E	S	O	E/H
Osoittaa mieltymyksiään		P	E	S	O	E/H
Osoittaa toiminnan olevan erityinen ja merkittävä		P	E	S	O	E/H
Osoittaa tavoitteellisuutta		P	E	S	O	E/H
Pysyy toimintaan sitoutuneena		P	E	S	O	E/H
Osoittaa tyytyväisyyttä		P	E	S	O	E/H
Yrittää ratkaista ongelmia		P	E	S	O	E/H
Yrittää korjata virheitä/epäonnistumisia		P	E	S	O	E/H
Pyrkii suorittamaan toiminnan loppuun /valmiiksi		P	E	S	O	E/H
Panostaa lisäämällä energiaa / tunnetta / huomiota		P	E	S	O	E/H
Etsii lisäavustusta		P	E	S	O	E/H
Etsii haasteita		P	E	S	O	E/H
P = Passiivinen	E = Epävarma	S = Sitoutuva	O = Oma-aloitteinen	E/H = Ei havaintoa		

The Volitional Questionnaire - Lomake B

Volitional Questionnaire - Kaksi havainnointikertaa Lomake B

Nimi:		Syntymäaika:		Sukupuoli: M / N		Lisähuomiot:	
1. Havainnointi		2. Havainnointi					
Päivämäärä ja paikka: Toiminta:		Päivämäärä ja paikka: Toiminta:					
O	S	Osoittaa uteliaisuutta	O	S	E	P	E/H
O	S	Aloittaa toiminnan/ tehtävän	O	S	E	P	E/H
O	S	Kokeilee uusia asioita	O	S	E	P	E/H
O	S	Osoittaa mieltymyksiään	O	S	E	P	E/H
O	S	Osoittaa toiminnan olevan erityinen tai merkittävä	O	S	E	P	E/H
O	S	Osoittaa tavoitteellisuutta	O	S	E	P	E/H
O	S	Pysyy toimintaan sitoutuneena	O	S	E	P	E/H
O	S	Osoittaa tyytyväisyyttä	O	S	E	P	E/H
O	S	Yrittää ratkaista ongelmia	O	S	E	P	E/H
O	S	Yrittää korjata virheitä/epäonnistumisia	O	S	E	P	E/H
O	S	Pyrkii suorittamaan toiminnan loppuun/ valmiiksi	O	S	E	P	E/H
O	S	Panostaa lisäämällä energiaa/ tunnetta/ huomiota	O	S	E	P	E/H
O	S	Etsii lisäavustusta	O	S	E	P	E/H
O	S	Etsii haastetta	O	S	E	P	E/H
P = Passiivinen		E = Epävarma		S = Sitoutuva		O = Oma-aloitteinen	
						E/H = Ei havaintoa	

The Volitional Questionnaire - Lomake C

Volitional Questionnaire - Havaintojen koonti-lomake

Lomake C

Nimi: Syntymäaika: Sukupuoli: M / N		Havainnointipaikka: Päivänäärä: Diagnoosi:				Lisähuomiot:											
Osoittaa uteliaisuutta Aloitaa toiminnan/ tehtävän Kokeilee uusia asioita Osoittaa mieltymyksiään Osoittaa toiminnan olevan erityinen ja merkittävä Osoittaa tavoitteellisuutta Pysyy toimintaan sitoutuneena Osoittaa tyytyväisyyttä suoritukseensa Yrittää ratkaista ongelmia Yrittää korjata virheitä/epäonnistumisia Pyrkii suorittamaan toiminnan loppuun/valmiiksi Panostaa lisäämällä energiaa/tunneta/huomiota Etsii lisäävää Etsii haasteita	Pym: Puitteet:		Pym: Puitteet:		Pym: Puitteet:		Pym: Puitteet:										
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H	P	E	S	O	E/H		
	P=Passiivinen E=Epävarma S=Sitoutua O=Oma-aloitteinen F=Ei havaintoa																

The Volitional Questionnaire -Neljän osa-alueen ja ympäristön havainnointilomake

Volitional Questionnaire – Neljän osa-alueen ja ympäristön havainnointilomake

Nimi: _____ Toiminta: _____ Syntymäaika: _____

Arvioinnin päivämäärä ja aika: _____

Konteksti (ympyröi yksi): Päivittäinen elämä Tuotteliaisuus/ Työ Vapaa-aika

<u>Tilat</u>		<u>Välineet</u>	
Havainnointitilanne _____		Tuttuja	Vieraita
<u>Sijainti:</u>	Ulkona Sisällä	Elollinen	Eloton
<u>Valaistus:</u>	Luonnonvalo Keinovalo	Samanlaisia	Erilaisia
<u>Äänimaailma:</u>	Hiljainen Meluisa	Yksinkertaisia	Monimutkaisia
<u>Toimintatila:</u>	Pieni Asianmukainen	Vähän	Runsaasti
Muita tahtoon vaikuttavia tekijöitä: _____ _____ _____		Muita tahtoon vaikuttavia tekijöitä: _____ _____ _____	
<u>Sosiaalinen Ympäristö</u>		<u>Toiminnan muoto</u>	
Yksilötilanne	Kahden kesken	Asiakkaan suorittama toiminta: _____	
Ryhmätilanne (osallistujamäärä): _____		Tuttu	Uusi
Asiakkaan valitsema	Ennaltamäärätty	Asiakkaan valitsema	Ennaltamäärätty
Tuttuja ihmisiä	Tuntemattomia ihmisiä	Strukturoitu	Strukturoimaton
Vertaisryhmä	Ohjaaja/Ammattilaisia	Sopivasti haastetta	Liian helppo/vaikea
Muita tahtoon vaikuttavia tekijöitä: _____ _____ _____		Muita tahtoon vaikuttavia tekijöitä: _____ _____ _____	

Lisähuomiot _____

The Volitional Questionnaire - Lomake D

Volitional Questionnaire – Tahdon jatkumo

Lomake D

Tahdon jatkumon taso	Asiakas: _____ Päivämäärä: _____ Havainnointiympäristö:	VQ-arviointi				
		Tarvitsen paljon tukea		Tarvitsen vähän tukea		
Saavutus	Esiin haasteita	E/H	P	E	S	O
	Esiin lisävastuita	E/H	P	E	S	O
	Panostaa lisäämällä energiaa/tunnetta/nuomiota	E/H	P	E	S	O
	Pyrkii suorittamaan toiminnan loppuun/valmiiksi	E/H	P	E	S	O
	Yrittää korjata virheitä/epäonnistumisia	E/H	P	E	S	O
	Yrittää ratkaista ongelmia	E/H	P	E	S	O
	Osoittaa tytyväisyyttä	E/H	P	E	S	O
	Pysyy toimintaansa sitoutuneena	E/H	P	E	S	O
	Osoittaa tyydyttävää suorituskykyä	E/H	P	E	S	O
	Osoittaa toiminnan olevan erityinen ja merkittävä	E/H	P	E	S	O
Pätevyys	Osoittaa mieltymyksiään	E/H	P	E	S	O
	Kokeilee uusia asioita	E/H	P	E	S	O
	Aloittaa tehtävän/toiminnan	E/H	P	E	S	O
	Osoittaa uteliaisuutta	E/H	P	E	S	O
Tutkiminen						

Lisääntynyt pätevyuden ja kontrollin tunne

E/H = Ei havaintoa: Toiminta ei ole mahdollistanut havainnointia

P = Passiivinen: Asiakas ei osoita koitettavaa toimintaa edes annettun tuen, jäsentelyn tai kannustuksen avulla

E = Epävarma: Asiakas empiji ja epäro, toimii maksimaalisen tuen, jäsentelyn tai kannustuksen avulla

S = Sitoutuva: Asiakas sitoutuu toimintaan maksimaalisen tuen, jäsentelyn tai kannustuksen avulla

O = Oma-aloitteinen: Asiakas toimii oma-aloitteisesti, ilman tukea, jäsentelyä tai kannustusta

Tahdon jatkumon tulkitinta

Tutkimisen taso: Asiakkaalla on halua osallistua toimintaan ympäristönsään mielihyvän ja ilon saavuttamiseksi. Ota vähäisiä riskejä.

Pätevyyden taso: Asiakas haluaa toimia aktiivisesti vuorovaikutuksessa ja vaikuttaa ympäristönsä, taitoihinsa ja suorituksensa tasoon.

Saavutuksen taso: Asiakas ponnistelee nostatakseen suoritusastoaan ja saavuttakseen omistuneen lopputuloksen.